

Nederlandse waterschappen en het buitenland 2009

Inventarisatie van internationale activiteiten
van waterschappen

Nederlandse waterschappen en het buitenland 2009

Inventarisatie van internationale activiteiten
van waterschappen

Colofon

Uitgave

Unie van Waterschappen
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
www.uvw.nl

Januari 2010

Deze publicatie wordt ook aangeboden via
www.uvw.nl

Drukwerkproductie

Opmeer drukkerij bv

Oplage

1.000 ex.

ISBN

9789069041254

Voorwoord

Waterschappen bevinden zich en bewegen zich in een internationale context. Een steeds groter deel van de werkzaamheden van waterschappen wordt beïnvloed door Europese beleidsontwikkeling, wet- en regelgeving en financiering.

Internationale stroomgebieden zijn de basis voor het Nederlandse waterbeheer en de Kaderrichtlijn Water noodzaakt tot grensoverschrijdende samenwerking. Vanwege de specifieke kennis en kunde van de waterschappen wordt vanuit het buitenland steeds vaker een beroep op de waterschappen gedaan. Waterschappen zijn in toenemende mate bereid hun expertise via samenwerkingsverbanden ter beschikking te stellen. Zij voelen een verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan oplossingen voor mondiale watervraagstukken. Met de ondertekening van 'Het Akkoord van Schokland', hebben de waterschappen zich bovendien, samen met andere belangrijke partijen in de Nederlandse watersector, verbonden om zich in te zetten voor het bereiken van MDG 7. Het aantal sanitatieprojecten dat waterschappen in samenwerking met (regionale) partners uitvoert is als gevolg van de ondertekening van dit akkoord sterk toegenomen. Nederland heeft weliswaar een vooraanstaande positie in de wereld, maar andere landen hebben ons ook veel te bieden als het gaat om kennis, technologie en innovatie in de watersector.

Gezien al deze ontwikkelingen is het niet vreemd dat de internationale activiteiten van waterschappen een sterk stijgende lijn vertonen. Steeds vaker werken de waterschappen in hun internationale activiteiten samen met andere waterschappen, (regionale) partners en NGO's. Dit ligt geheel in lijn met de nieuwe visie op het internationaal beleid van de waterschappen die onlangs is vastgesteld door de ledenvergadering. Samenwerking staat centraal in de nieuwe visie. Door meer te gaan samenwerken met andere partijen binnen de watersector en ook daarbuiten kunnen de waterschappen hun bijdrage aan de mondiale waterproblematiek op een hoger niveau tillen.

In deze brochure 'Nederlandse waterschappen en het buitenland 2009' wordt in een korte beschrijving per waterschap en een overzichtstabel een beknopt, helder en actueel inzicht gegeven in de internationale activiteiten van de waterschappen. Hopelijk levert deze brochure een bijdrage aan ons doel om partners met elkaar te verbinden en samenwerking nog verder te bevorderen.

Mocht u meer willen weten over de internationale activiteiten van waterschappen, kijkt u dan op de website van de Unie van Waterschappen www.uvw.nl onder het dossier internationaal of bezoek de website van het betreffende waterschap.

G.J. Doornbos
Portefeuillehouder Internationaal

Inhoudsopgave

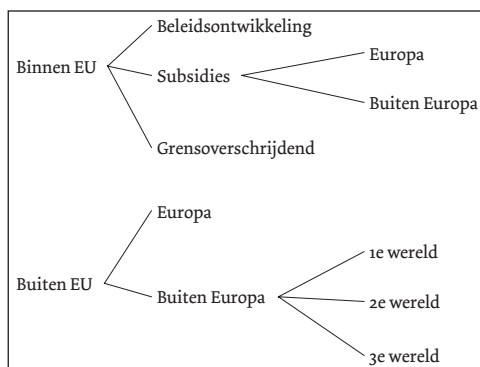
1	Het buitenland leeft onder waterschappen	5
2	Buitenlandse activiteiten van waterschappen	9
2.1	Waterschap Aa en Maas	10
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (Waternet)	12
2.3	Waterschap Brabantse Delta	15
2.4	Waterschap De Dommel	17
2.5	Hoogheemraadschap van Delfland	20
2.6	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	22
2.7	Wetterskip Fryslân	24
2.8	Waterschap Groot Salland	27
2.9	Waterschap Hollandse Delta	29
2.10	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	31
2.11	Waterschap Hunze en Aa's	32
2.12	Waterschap Noorderzijlvest	35
2.13	Waterschap Peel en Maasvallei	37
2.14	Waterschap Reest en Wieden	39
2.15	Waterschap Regge en Dinkel	41
2.16	Waterschap Rijn en IJssel	43
2.17	Hoogheemraadschap van Rijnland	45
2.18	Waterschap Rivierenland	46
2.19	Waterschap Roer en Overmaas	48
2.20	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	52
2.21	Waterschap Vallei & Eem	54
2.22	Waterschap Velt en Vecht	55
2.23	Waterschap Veluwe	57
2.24	Waterschap Zeeuwse Eilanden	58
2.25	Waterschap Zeeuws-Vlaanderen	59
2.26	Waterschap Zuiderzeeland	61
3	Activiteiten van de Unie van Waterschappen	63
4	English summary	67
	Bijlage 1: Overzichtstabel landen - lopende projecten en contacten waterschappen 2009	77
	Bijlage 2: Visie Internationaal Beleid Waterschappen	80

1 Het buitenland leeft onder waterschappen

1 Het buitenland leeft onder waterschappen

Nederlandse waterschappen zijn steeds actiever in internationaal opzicht. Vrijwel alle waterschappen hebben inmiddels internationale activiteiten ontwikkeld. Bijlage 1 geeft dit weer. Het zwaartepunt ligt uiteraard bij de grensoverschrijdende samenwerking in gedeelde stroomgebieden met Duitsland en België. Binnen Europa zijn er verder intensieve contacten met het Verenigd Koninkrijk en Roemenie. Buiten Europa vallen de sterke relaties met Indonesië, Nicaragua en Zuid-Afrika op.

Internationale samenwerking heeft diverse vormen en doelstellingen

Het volgende figuur geeft aan dat internationale activiteiten van de waterschappen erg divers zijn. Binnen de EU heeft vooral de Unie van Waterschappen een rol in de beleidsontwikkeling in Brussel. Vervolgens zijn er veel waterschappen die internationale samenwerking hebben gezocht met buitenlandse partners.

Ten slotte is er de grote groep waterschappen voor wie samenwerken met de buitenlandse burens behoort tot de dagelijkse taak.

Buiten de EU kan men samenwerking onderscheiden binnen Europa en in de rest van de wereld.

Doelstellingen hangen vaak samen met de landen waarmee men samenwerkt en kunnen als volgt worden onderverdeeld:

- belangenbehartiging in Brussel;
- bijdrage verkrijgen voor de uitvoering van kostenintensieve projecten;
- afstemming met buitenlandse burens;
- kennisuitwisseling (vaak met partners uit de 'Eerste Wereld');
- ideële motieven (vaak met partners uit de 'Tweede en Derde Wereld');
- personele ontwikkeling.

Grensoverschrijdend overleg

Alle grenswaterschappen werken samen met collega-instellingen in Duitsland en België. Vanuit de KRW heeft een duidelijke intensivering plaatsgevonden.

Internationale samenwerking

Het pallet aan samenwerkingsactiviteiten vertoont een brede schakering. Activiteiten komen veelal voort uit eigen initiatief of op verzoek van gemeenten of provincies. Het akkoord van Schokland heeft tot veel nieuwe projecten op het gebied van sanitatie en drinkwater geleid.

Interreg-projecten

Veel waterschappen participeren in Interreg-projecten. Dit zijn door de EU gefinancierde (onderzoeks)projecten, waarin altijd meerdere landen participeren. Het aantal projecten per waterschap fluctueert sterk (zie bijlage 1).

Visie Internationaal beleid waterschappen

In december 2009 is de nieuwe visie Internationaal beleid waterschappen (bijlage 2) vastgesteld door de ledenvergadering. De nieuwe visie richt zich op hoe waterschappen zich positioneren in voor hen relevante raakvlakken in de internationale context, waar Europese beleidsontwikkeling en grensoverschrijdende samenwerking een integraal onderdeel van uitmaken. Daarnaast richt de visie zich op de manier waarop waterschappen zich bewegen op het gebied van de derde peiler uit de eerste Nota internationale zaken, de Internationale samenwerking van waterschappen. Veel waterschappen hebben zich daar in de afgelopen jaren al verder in ontwikkeld. Deze visie geeft deze activiteiten een kader te waarin de internationale samenwerking zich verder kan ontwikkelen zodat doelstellingen en ambities efficiënter en effectiever kunnen worden gerealiseerd. Verdergaande samenwerking en professionalisering staat centraal in de nieuwe visie.

Vervolg

Deze inventarisatie is een instrument ten behoeve van de verdere professionalisering van het buitenlandwerk. Synergie kan bereikt worden door versterking van de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen Nederlandse actoren: ministeries, provincies, gemeenten, collega-waterschappen, drinkwaterbedrijven, NGO's, consultants en financiers. In de eerste maanden van 2010 zal met de waterschappen worden gewerkt aan een uitwerking van de nieuwe visie internationaal. In de uitwerking zullen concrete keuzes worden gemaakt voor de aanpak van de komende tijd. Hierin zal, naar aanleiding van het geschetste kader uit de visie, worden aangegeven hoe wij de komende jaren aan de slag zullen gaan met het bereiken van onze ambitie en wie welke rol hierin vervult. In dit plan zullen concrete keuzes worden gemaakt met betrekking tot samenwerkingspartners, landen, inzet medewerkers en events.

2 Buitenlandse activiteiten van waterschappen

2.1 Waterschap Aa en Maas

1 Beleid

In 2006 is de buitenlandnota vastgesteld door het algemeen bestuur, waarbij gebruik is gemaakt van de opzet van Roer en Overmaas. In het voorjaar 2008 is een concrete invulling van dit beleid door het DB vastgesteld. Het doel van het buitenland beleid is:

- aantrekkelijke werkgevers zijn, extra impuls voor medewerkers, verbreden van eigen blikveld (nieuwe inzichten bij medewerkers en organisatie);
- ideële achtergrond (bijvoorbeeld: Millennium Development Goals, in het akkoord van Schokland hebben de waterschappen de morele verplichting afgesproken om aan een MDG project deel te nemen);
- verbeteren samenwerking met regionale partners. Door samen te werken in het buitenland met inliggende gemeenten, RWS of de provincie verbetert ook de band met deze partners;
- kennisuitwisseling

2 Grensoverschrijdende samenwerking

Duitsland: project. NOAH over hoogwatervoorspelling, getrokken door STOWA met Waterschap Rivierenland actief naar Duitsland.

3 Internationale samenwerking

Egypte: in de eerste helft van 2009 zijn 2 missies uitgevoerd om in Egypte te komen tot een partnership met het Ministry of Water Resources and Irrigation en de Holding Company for Water and Waste Water. Aa en Maas doet dit in samenwerking met Waternet. De verwachting is dit in tweede helft van 2009 de samenwerking geformaliseerd is.

Nicaragua Big Corn Island: in het voorjaar van 2009 is een eerste verkenningmissie uitgevoerd. Dit project is Aa en Maas de officiële bijdrage aan de MDG-doelen. Onder andere slechte sanitatie voorzieningen en de beschikbaarheid van goed drinkwater is een knelpunt op dit eiland. Dit project is een samenwerkingsverband tussen de drie Brabantse waterschappen (naast Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta)

Sri Lanka: in juni 2009 is een verkenningmissie uitgevoerd met als doel 'haalbaarheidsstudie' naar de toepassing van irrigatie. Het project is een samenwerkingsverband met de Rabobank en Waterschap De Dommel.

Algemeen

Naast de bovengenoemde projecten loopt er een subsidieaanvraag voor een project in Rusland (Pyana), zijn er actieve contacten met Roemenië en Tsjechië.

4 Interreg-projecten

Interreg IVB project AMICE (A Coordinated Strategy of the Meuse to the Impacts of Climate Evolutions on Floods and Droughts with the Perspective of Sustainable Development in the International Catchment Basin): een internationaal samenwerkingsproject waarin diverse Belgische, Franse, Duitse, Luxemburgse en Nederlandse partijen participeren. Project is goedgekeurd en gestart. Looptijd: 2009-2012

Interreg IVA project Bedreigende exoten in Vlaanderen en Zuid-Nederland met als lead partner Vlaamse Overheid (Departement Leefmilieu, Natuur en Energie) en verder o.a. Provincie Oost Vlaanderen, Provincie Antwerpen, Provincie Noord Brabant, 3 Noord Brabantse waterschappen. Project wordt naar verwachting eind 2009 opgestart. Looptijd: 2009-2012

Interreg IVA Nederland - Duitsland in samenwerking met Waterschap Rivierenland, Waterschap Peel & Maasvallei, ZLTO, Schwalmverband (D) en Niersverband (D) een bijdrage leveren aan het realiseren van de Europese Kaderrichtlijn Water door grensoverschrijdend duurzaam water-, milieu-, en natuurbeheer. Project zit in de oriënterende fase.

5 (Inter)nationale organisaties

Aa en Maas is aandeelhouder van Aquanet.

6 Contactpersoon

Ivo Dellemann
Postbus 5049
5201 GA 's Hertogenbosch
0493 - 323 020 / 06 - 22 79 05 41
idellemann@aaenmaas.nl
www.aaenmaas.nl

2.2 Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (Waternet / Wereld Waternet)

1 Beleid

De internationale activiteiten van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht zijn sinds 2007 ondergebracht bij de Stichting Wereld Waternet. Wereld Waternet ziet het aangaan van langdurige relaties via zogenaamde 'Water Operators' Partnerships' (WOPs) als dé methode om tot duurzame oplossingen te komen. Concreet betekent dit dat Wereld Waternet in alle samenwerkingsrelaties de activiteiten en de focus zoveel mogelijk uitbreidt naar de gehele watercyclus, inclusief solid waste en alternatieve energie. Op deze wijze wil Wereld Waternet – via versterking van de betrokken lokale water operators - een substantiële bijdrage leveren aan het bereiken van de Millennium doelstellingen.

Wereld Waternet wil de komende jaren de focus gaan leggen op het bereiken van de Millennium Ontwikkelingsdoelen op het Afrikaanse continent. Vanuit de driehoek Egypte, Marokko en Zuid-Afrika (landen die beschikken over goed functionerende waterbedrijven) kan de achterstand op de MDGs in Afrika worden ingelopen.

2 Internationale samenwerking

Nederlandse Antillen:

- Aruba: ondersteuning bij de bouw rwzi's Bubali (sinds 1996) Parkietenbos en Zeewijk. Assistentie bij de opstart van de in gebruik te nemen installaties en het verzorgen van opleidingen. Opzet en ondersteuning bij het beheer en onderhoud, en advies over reuk en slibverwerking.
- Bonaire: advisering met betrekking tot ontwerp en bouw van afvalwaterzuivering en rioolsysteem. Wereld Waternet is ook benaderd om een toekomstige rol te vervullen bij de watervoorziening en waterbeheer op de andere WOLBES eilanden.
- Wereld Waternet neemt zitting als vaste adviseur in de Caribbean Water Association.

Egypte:

- WOP met de Holding Company for Water and Waste Water (HCWW) in Egypte. Doel: Bijdrage leveren aan een duurzame versterking van de drie aangesloten drinkwater bedrijven van Alexandrië (AWCO), Beheira in Damanhour (BWADC) en Damietta (DWC), door middel van overdracht van visies en technologie m.b.t. de integrale benadering van de totale watercyclus.
- Opzetten en het ontwikkelen van een trainingscentrum in Damanhour ten behoeve van de Vocational School en de verdere ontwikkeling daarvan. Dit in het kader van technische samenwerking met de Holding Company for Water and Waste Water (HCWW) in Egypte.
- Water Quality Management. Doel: het verbeteren van het waterkwaliteitsmanagement systeem in Egypte, door het stimuleren van samenwerking tussen The Ministry of Water Resources and Irrigation, The Ministry of Housing en The Ministry of Agriculture. Andere partners zijn: the Holding Company for Water and Wastewater, Beheira

Water and Drainage Company, Fayoum Water and Drainage Company, Brabant Water, Waterschap Aa en Maas.

Suriname:

- WOP met Surinaamsche Waterleiding Maatschappij voor de drinkwatervoorziening in de kustvlakte. De samenwerking heeft betrekking op de strategie, waterkwaliteit, beheerssystemen, ICT, ARBO en HRM.
- Sanitatie binnenland in de dorpen Asidonhopo en omgeving. In samenwerking met de Nationale Vrouwenbeweging en de lokale bevolking wordt gewerkt aan de voorbereiding en bouw van toiletten en wasbakken, hergebruik in de lokale landbouw en hygiënepromotie.
- Ontwikkelcentra in het binnenland. In samenwerking met het Fonds Ontwikkeling Binnenland en het Ministerie van Regionale Ontwikkeling wordt gewerkt aan het ontwerp en bouw van drie drinkwaterplants in de zogenaamde ontwikkelcentra in het binnenland, aangevuld met de aanleg van het een distributienet, sanitaire voorzieningen en oplossingen voor het vaste afvalprobleem.
- Rehabilitatie Sommelsdijkskreek in samenwerking met het Ministerie van Openbare Werken: uitwerking pilot project als voorbeeld voor de ontwatering van Paramaribo. Berekening voor kwantiteit, kwaliteitsaspecten inventariseren, maatregelen voorstellen ter verbetering en daarna in samenwerking laten uitvoeren, voorlichtingscampagnes.
- Capaciteitsopbouw Waterschap MCP in Nickerie. Project in samenwerking met het waterschap Rijn en IJssel. Ondersteuning bij de opbouw van de organisatie, verkiezingen bestuur, opzet van een legger, waterkalender en financiering.

Indonesië:

- WOP met Perpamsi Banten in de Provincie Banten, bestaande uit PDAM Kota, PDAM Kabupaten Tangerang PDAM Serang, PDAM Pandeglang, PDAM Ciligon en PDAM Lebak. De samenwerking heeft betrekking op het verbeteren van de drinkwater productie van de PDAM's (kwaliteit, kwantiteit, kosten en inkomsten, operations en milieu), verbetering van bedrijfsprocessen, planning en strategie. Er wordt onderzocht in hoeverre een uitbreiding van het project op het gebied van sanitatie haalbaar is.
- Jakarta Flood Risk Management. In samenwerking met Royal Haskoning, Openbare Werken (DKI) Jakarta en het Ministerie van Openbare Werken (PU) wordt gewerkt aan het achterstalling onderhoud van de afvoerkanalen in de stad Jakarta, middels een pilot baggerproject.

Turkije: development of an Appropriate Methodology for Wastewater Treatment in Small and Medium Sized Municipalities. Er wordt samen- gewerkt in een Nederlands consortium Bestaande uit AMECO, EVD/ Infomil, TAUW en Wereld Waternet, met Turkse overheidsorganisaties, Iller Bank (Ministerie van Openbare Werken), Ministerie van Milieu, Turkse vereniging van gemeenten e.a. met als doel: Het ontwikkelen van een methodologie om te komen tot passende technologieën van afwater- zuivering voor alle kleine en middelgrote gemeenten in Turkije.

Burkina Faso: nader te bepalen drinkwater en sanitatie project, op verzoek van het Ministère de l'Agriculture, de l'Hydraulique et des Ressources Halieutiques (MAHRH); advisering en assistentie bij de uitvoering van het Nationaal waterplan van Burkina Faso.

Ghana: de burgemeester van Accra heeft Wereld Waternet verzocht om te assisteren bij het opzetten van een integraal plan van aanpak met betrekking tot drinkwater, afvalwater, oppervlaktewater, afval en energie. In 2010 zal worden onderzocht hoe de samenwerking geconcretiseerd kan worden.

Marokko: afvalwaterzuivering en drinkwatervoorzieningen zijn in handen van het Office National de l'Eau Potable (ONEP). ONEP is erg geïnteresseerd in een innovatieve WOP met Wereld Waternet. De samenwerking zal zich met name gaan richten op de rurale gebieden van Marokko en WWn en het vormgeven van Global Water Operators' Partnerships. Zo zal Marokko betrokken worden bij de toekomstige samenwerking met Burkina Faso.

3 Participaties in internationale organisaties

Geparticipeerd wordt in o.a. de Global water Operators' Partnership Alliance van UNHABITAT, in EWA, NVA, WEF, IAWQ, IWA Specialist Group Design.

4 Contactpersoon

Otto Ferf Jentink
Postbus 94107
1090 GC Amsterdam
Tel. 020 608 3553
otto.ferf.jentink@waternet.nl

2.3 Waterschap Brabantse Delta

1 **Beleid**

In december 2007 heeft het Algemeen Bestuur van Brabantse Delta ingestemd met een adviesnota herijking buitenlandbeleid. Deze nota maakt het mogelijk om te participeren in internationale projecten. Daartoe wordt jaarlijks € 100.000,- gereserveerd op de exploitatiebegroting.

2 **Grensoverschrijdende samenwerking**

Vlaanderen:

- In 2008 is er een 'Overeenkomst beheer en onderhoud grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen' gesloten met vijf Vlaamse en twee Nederlandse waterbeheerders;
- het waterschap voert het secretariaat van het Grensoverschrijdende Stroomgebied Comité Mark;
- bestuurlijke deelname aan de Stuurgroep van het Vlaamse Waterschap Mark en Weerijs;
- bilaterale afstemming KRW Maas/Schelde met Vlaamse Milieu Maatschappij;
- lid Bijzondere Commissie en lid werkgroep water en natuur van het Grenspark De Zoom - Kalmthoutse Heide.

Duitsland, België, Luxemburg en Frankrijk: deelname aan werkgroep doelen en maatregelen van de Internationale Maascommissie en het nationaal vooroverleg (namens de Nederlandse Maaswaterschappen).

België, Frankrijk: deelname aan het nationaal vooroverleg Internationale Schelde Commissie.

3 **Internationale samenwerking**

EU-landen

Frankrijk, Duitsland, Nederland (IWRM-net): I-Five (Innovative Instruments and Institutions in Implementing the Water Framework Directive). Samen met TU Delft. Looptijd: 2008-2010.

Buiten de EU

Nkhoma Hospital, Malawi

Waterschap Brabantse Delta ondersteunt een ziekenhuis in Nkhoma, Malawi bij het renoveren van het afvalwatersysteem. Dit project wordt ondersteund door SIMAVI.

Corn Islands, Nicaragua

In april 2009 heeft Brabantse Delta deelgenomen aan een projectformuleringsmissie naar de Corn Islands, Nicaragua. Het projectinitiatief is afkomstig van Waterschap De Dommel. De Waterschappen Aa en Maas en Brabantse Delta zijn hierbij aangehaakt. De drie Brabantse waterschappen gaan kijken of zij als Nederlandse waterbeheerders gezamenlijk de gemeente Corn Islands kunnen ondersteunen bij het vinden van duurzame oplossingen voor bestaande waterproblemen.

Yangzhou, China

Vanuit de regio West-Brabant zijn er goede banden met de Chinese stad Yangzhou. De samenwerking tussen beide stedenregio's moet wederzijdse ontwikkeling bevorderen, onder andere op economisch gebied. Vanuit het waterschap zijn er goede contacten met de Chinese vertegenwoordigers om de kennisuitwisseling op het gebied van watervoorzieningsvraagstukken, waterzuivering en water in combinatie met economische bedrijvigheid, cultuurhistorie en recreatie te bevorderen.

Overig

Waterschap Brabantse Delta is met regelmaat gastheer voor buitenlandse bezoekers (onder andere Polen, Verenigde Staten).

Tevens draagt Brabantse Delta bij aan ondersteunende activiteiten zoals Wandelen voor Water en de Werkgroep en de Commissie internationale zaken van de Unie van Waterschappen. Brabantse Delta ondersteunt de Unie participatie in internationale hulpverlening.

4 Interreg-project

Interreg IVa project InWa (Interactieve Watersystemen in het Benelux middengebied): een internationaal samenwerkingsproject waarin 18 partners uit het grensgebied Vlaanderen - Nederland deelnemen. Looptijd: 2008-2011.

Interreg IVa project exotenbestrijding: internationaal samenwerkingsproject met diverse Vlaamse en Nederlandse partijen (waterbeheerders, terreinbeheerders, provincies en kennisinstituten). Start: oktober 2009

Interreg IVb project AMICE (A Coordinated Strategy of the Meuse to the Impacts of Climate Evolutions on Floods and Droughts with the Perspective of Sustainable Development in the International Catchment Basin): een internationaal samenwerkingsproject waarin diverse Belgische, Franse, Duitse, Luxemburgse en Nederlandse partijen participeren. Looptijd: 2009-2012

5 Participatie in internationale organisaties

Brabantse Delta is lid van het NWP. Brabantse Delta ondersteunt buitenlandse studenten via instellingen als UNESCO-IHE en het Universitair Asiel Fonds door middel van het beschikbaar stellen van stageplaatsen voor buitenlandse studenten. In 2009 heeft een student uit Guatemala zijn afstudeeronderzoek bij Brabantse Delta uitgevoerd.

6 Contactpersoon

Yvonne de Hond
Postbus 5520
4801 DZ Breda
076 5641516
y.de.hond@brabantsedelta.nl

2.4 Waterschap De Dommel

1 **Beleid**

Vanaf 2003 is Waterschap De Dommel internationaal actief. Het beleid Internationale Samenwerking wordt periodiek geactualiseerd. De laatste actualisatie heeft in 2008 plaatsgevonden. Met de inzet in internationale projecten wil Waterschap De Dommel zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen (door o.m. bij te dragen aan de MDG's en de mondiale waterproblematiek) en medewerkers stimuleren tot interculturele samenwerking en kennisuitwisseling. Tevens wil het waterschap hiermee de aantrekkelijkheid van de organisatie voor (potentiële) werknemers vergroten, de samenwerkings- en innovatiekracht van de organisatie versterken en invulling geven aan het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Binnen de samenwerkingsverbanden streeft De Dommel voor de langere termijn naar een toegevoegde waarde van het waterschap op technisch, organisatorisch, financieel en institutioneel gebied. De inzet betreft vooral tijd/ deskundigheid (momenteel ca. 1,7 fte). Door het maximaal benutten van de subsidiemogelijkheden is de inzet van eigen financiële middelen zeer beperkt.

2 **Grensoverschrijdende samenwerking**

België: ambtelijk contact met Vlaamse wateringen, NVIBO Bekkencomité Dommel. Daarnaast vindt afstemming plaats op het gebied van planvorming en uitvoering. Verkend wordt of onze watergraaf deel kan nemen aan het bestuur van het Vlaamse waterschap Dommel en Warmbeek en in hoeverre het mogelijk is Vlaamse inbreng te krijgen in ons bestuur. Op kennisgebied wordt actief de samenwerking gezocht met de Vlaamse Milieumaatschappij.

3 **Internationale samenwerking**

Simferopol, Oekraïne:

Onze partner in Oekraïne is Salgir Water Management Department in Simferopol, Crimea. Vanuit Nederland werken we samen met vier andere partijen: Provincie Noord Brabant, Waterschap Groot Salland, Gemeente Kampen en Gemeente Zwartewaterland. We worden ondersteund door adviesbureau Alterra. Deze vijf partijen hebben ieder een eigen partner in Oekraïne en een apart LOGO East II project wat volledig wordt gefinancierd door VNG International. Het projectbudget, voor de looptijd van juni 2008 t/m november 2009, is € 70.000,- per project. Het project is gericht op een duurzame verbetering van het gehele systeem en heeft als speerpunten: drinkwater en sanitatie in de vorm van een cursus, ontwikkeling van het waterbeheer en communicatie. Via andere organisaties en financiers wordt nu bekeken of we, naast het LOGO East II project, een concreet project op het gebied van drinkwater en sanitatie kunnen starten.

Gedaref, Sudan:

In Sudan werken we samen met de Gemeente Eindhoven, Gedaref State Water Corporation (GSWC) en de gemeente Gedaref aan een pilot project waarbij het doel is om de erosie en sedimentatie problematiek in drinkwaterreservoirs beter beheersbaar te maken en daarnaast meer regenwater te laten infiltreren (waterconservering). Met dit pilot project wordt

kennis en ervaring opgebouwd en direct verspreid middels door VNG-International mogelijk gemaakte jaarlijkse waterconferenties. Het project heeft een doorlooptijd van 5 jaar (2006-2010) en een budget voor de eerste fase (2006-2008) van € 150.000,-. Financiering vindt plaats door Aqua for All.

Matagalpa, Nicaragua:

In Nicaragua werken we samen met het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, de Stichting LeAF en het milieubureau van de Gemeente Matagalpa aan een verbeterd stroomgebiedsbeheer en daarmee de duurzame verbetering van de drinkwater- en sanitatievoorzieningen. In 6 dorpen wordt de drinkwater- en sanitatie-situatie verbeterd. Tevens worden bij 6 koffieboeren afvalwaterzuiveringssystemen aangelegd. Met deze voorbeeldprojecten wordt kennis opgebouwd en verspreid naar andere dorpen en koffieboerderijen. Met deze aanpak wordt ook de drinkwatersituatie voor de stad Matagalpa verbeterd. Het project heeft een doorlooptijd van 3 jaar (medio 2007-2010) en een budget van ca. € 500.000. Financiering vindt plaats door Aqua for All/ DGIS en het Fonds NWB. Met de Gemeente Tilburg wordt verkend of gezamenlijk optrekken in deze samenwerking mogelijk is, dit in aansluiting op de stedenband Tilburg-Matagalpa.

Corn Islands, Nicaragua-Caribbean:

Ter versterking van onze bijdrage aan de Millennium Development Goals (WASH-akkoord) is een nieuw project in voorbereiding op de Corn Islands, twee kleine Nicaraguaanse eilandjes (bijna 10.000 inwoners) in het Caribisch gebied. Vanwege de geïsoleerde ligging zijn de eilanden erg op zichzelf aangewezen. Het regionale bestuur, de gemeente Corn Islands, is verantwoordelijk voor de voorzieningen. Gemeente en bewoners maken zich ernstig zorgen over de betrouwbaarheid van de drinkwatervoorziening, de sanitaire voorzieningen en de erosie van de kust. In april 2009 heeft een projectformuleringsmissie plaatsgevonden waarbij is onderzocht of we als Nederlandse waterbeheerders gezamenlijk de gemeente Corn Islands kunnen ondersteunen bij het vinden van duurzame oplossingen voor bestaande waterproblemen. Dit projectinitiatief is samen genomen met onze buurwaterschappen Waterschap Aa en Maas en Waterschap Brabantse Delta en de Gemeente Corn Islands. Op grond van de projectformuleringsmissie wordt een projectplan opgesteld en zal financiering worden gezocht. Dit wordt vervolgens ter besluitvorming aan de waterschapsbesturen voorgelegd. Op basis hiervan besluiten zij of er een gezamenlijk project wordt opgestart. Het perspectief om structureel bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van het eiland maar ook om kennis en ervaring op te doen van innovatieve, kleinschalige oplossingen is groot.

Sri Lanka, Hambantota:

Op verzoek van Rabobank Foundation nemen Waterschap De Dommel en Waterschap Aa en Maas in juni 2009 deel aan een verkenningsmissie naar het zuiden van Sri Lanka, in het district Hambantota. In dit district werkt Rabobank Foundation al vele jaren samen met een lokale partner, Arthacharya, met het opzetten van boerenorganisaties in de zogenaamde 'dry zone'. De dry zone is een landbouwgebied met relatief arme boeren waar

gemiddeld jaarlijks de minste neerslag valt. Daarnaast hebben Rabobank Foundation en Arthacharya een systeem van microkredieten opgezet waar boeren leningen kunnen opnemen voor diverse doeleinden. Een aantal coöperaties in dit gebied heeft aangegeven graag gebruik te maken van microkredietfinanciering voor het opzetten van een irrigatiesysteem zodat meerdere oogsten per jaar mogelijk zijn. Doel van de missie in juni 2009 is om een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de toepassing van irrigatie in het district Hambantota, in het bijzonder de lokale boerencoöperatie Arthacharya. Ter plekke zal worden samengewerkt met lokale experts. De studie zal inzicht moeten geven op de technische en sociale aspecten van irrigatie maar ook ingaan op landbouw economische aspecten.

Overig

Waterschap De Dommel is met regelmaat gastheer voor buitenlandse bezoekers. Tevens draagt De Dommel bij aan ondersteunende activiteiten zoals Wandelen voor Water, de Werkgroep en de Commissie internationale zaken en de Task-force MDG van de Unie van Waterschappen. Ook neemt het waterschap zijn verantwoordelijkheid wanneer dit nodig is (zoals de bijdrage aan het Tsunami-project).

4 Interreg-projecten

- Nature Oriented Flood Damage Prevention, in samenwerking met Duitse partners. Is in 2008 afgerond.
- Recentelijk is een nieuw Interreg-project opgestart in samenwerking met Vlaanderen, gericht op de bestrijding van exoten.

5 (Inter)nationale organisaties

Waterschap De Dommel is aandeelhouder van Aquanet en lid van het NWP.

6 Contactpersoon

Louis Bijlmakers
Postbus 10001
5280 DA Boxtel
0411 618 498
lbijlmakers@dommel.nl

2.5 Hoogheemraadschap van Delfland

1 Beleid

In mei 2006 is Delflands beleid Internationale Zaken bestuurlijk vastgesteld met als speerpunten:

- aansluiten daar waar het gepast is bij bestaande initiatieven van inliggende gemeenten (zustersteden banden);
- aanhalen van de banden met Unesco-IHE;
- nader uitwerken van beleid met betrekking tot het ontvangen van buitenlandse delegaties.

Binnen Delfland is een werkgroep Internationale Zaken actief onder voorzitterschap van de adjunct-directeur. Delfland is vertegenwoordigd in Uniewerkgroep internationale zaken (WINTER) en de Uniecommissie internationale zaken (CINTER).

2 Internationale samenwerking

Zustersteden banden

Een inventarisatie is uitgevoerd van alle zusterstedenbanden van de in Delflands beheergebied gelegen gemeenten. Mede op basis van bestaande contacten hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Gemeente Leidschendam-Voorburg/Konstanczin-Jeziorna, Polen:
Wederzijdse bezoeken van delegaties hebben plaatsgevonden.
- Gemeente Delft/Tshwane, Zuid-Afrika:
Kennisoverdracht bij het inpassen van de loop van de Pienaarsrivier in het nieuwe stadshart voor de locatie Eerste Fabrieke tussen de townships Mamelodi en Nellmapius.
- Gemeente Haaglanden/Varna en Bourgas, Bulgarije:
Contacten op bestuurlijk en ambtelijk niveau en met de Black Sea Water Basin Directorate (BSBD) en participatie in uitwisselingsprogramma.

Daarnaast wordt gevolg gegeven aan incidentele verzoeken, zoals van de gemeente Rotterdam in verband met een onderzoek in New Orleans of de waterplan planvorm daar draagvlak zou kunnen vinden.

Relatie Unesco-IHE

De contacten met Unesco-IHE bestaan uit het verzorgen van gastcolleges (onder andere op het gebied van zuiveringstechnische werken), het sponsoren van onderzoeken/Msc-studenten in het kader van de Memo of Understanding tussen Unie, waterschappen en IHE, gezamenlijk inrichten van een tentoonstelling in het Techniek Ontmoetings Punt TOP in Delft, het optreden als contactpersoon namens de Unie voor het IHE en het onderzoeken van de mogelijkheden voor stages en afstudeerders vanuit IHE bij Delfland.

Ontvangsten buitenlandse delegaties

Intern beleid is opgesteld met betrekking tot de ontvangst van buitenlandse delegaties en groepen. Delfland faciliteert regelmatig de ontvangst van internationale bezoeken, die met name geïnteresseerd zijn in waterbeheer van laaggelegen deltagebieden.

Overige

- Verder participeert Delfland in teams voor prioritaire EU-dossiers, levert een bijdrage aan de MDG's en bekijkt de mogelijkheden voor medewerkers om te participeren in buitenlandse missies.
- Activiteiten in het kader van de KRW en met betrekking tot (internationale) subsidies (Interreg-projecten) maken bij Delfland geen deel uit van de activiteiten onder de vlag van internationale zaken, maar zijn elders binnen de organisatie geborgd.

3 Internationale organisaties

Delfland participeert in NVA, Aquanet en het NWP.

4 Contactpersoon

Eppe Nieuwenhuis
Postbus 3061
2601 DB Delft
(015) 260 81 81 of 06 215 170 94
enieuwenhuis@hhdelfland.nl

2.6 Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

1 Beleid

Sinds eind 2008 heeft Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden nieuw beleid op het gebied van Internationale Zaken. Een van de kernen hiervan bestaat eruit dat het waterschap jaarlijks kennis en expertise, in de vorm van maximaal 1.500 uren kan inzetten voor internationale solidariteit. Daarbij worden ook beperkte financiële middelen ter beschikking gesteld ter ondersteuning hiervan (€ 50.000). In totaal gaat het om 0,2% van het totale budget. Daarnaast wil het waterschap zich actief inzetten op het gebied van kennis-ontwikkeling en -uitwisseling op Europees niveau, in het kader van de zogenaamde 'prioritaire dossiers' van Brussel, en ten behoeve van de 'Internationale Commissie ter Bescherming van de Rijn'. Tenslotte begeleidt het waterschap regelmatig studenten van het IHE in het kader van hun afstudeeropdracht.

2 Internationale samenwerking

Matagalpa - Nicaragua:

Het waterschap is samen met het Waterschap De Dommel, Aqua for All en LeAF betrokken bij een project bij de stad Matagalpa in Nicaragua op verzoek van de lokale overheid. De drinkwatervoorziening van Matagalpa moet worden verbeterd. Dit wordt bemoeilijkt doordat de verwerking van de koffieoogst, ongezuiverde huishoudelijke lozingen en veeteeltbedrijven voor de vervuiling van de rivieren zorgen.

Er is met lokale deskundigen gezocht naar concrete mogelijkheden om vanuit Nederland op een efficiënte wijze bij te dragen aan de genoemde problemen. Dit heeft geleid tot een programma voor een driejarige samenwerking, 2007-2010.

Het accent van de aanpak ligt op de stroomgebieden van de Río San Francisco en de Río Molino Norte. Door de verontreiniging van deze rivieren terug te dringen is het doel om deze belangrijke drinkwaterbron beschikbaar te maken voor de ca. 100.000 inwoners van het stroomgebied.

Om de problemen te kunnen oplossen worden de volgende activiteiten ontplooid:

- 1 Verbetering van de drink- en afvalwatervoorziening in zes leefgemeenschappen
- 2 Vermindering van de vervuiling van de Río San Francisco door koffieafvalwater
- 3 Verbetering stroomgebiedbeheer gericht op een duurzame drinkwatervoorziening voor de stad Matagalpa.

Andere projecten

Sinds het nieuwe beleid van het waterschap voor Internationale Zaken in werking is gegaan, zijn er diverse nieuwe initiatieven in ontwikkeling. Zo heeft het waterschap toegezegd deel te nemen aan een samenwerkingsverband onder leiding van Cordaid voor het verbeteren van de water- en sanitatie-voorzieningen in de stad Kisumu, Kenia. Ook wordt samen met de gemeente Utrecht gekeken, hoe in de Nicaraguaanse stad León, waar Utrecht een stedenband mee heeft, samengewerkt kan worden om geschikte sanitaire voorzieningen en afvalwaterzuivering te realiseren.

De Stichtse Rijnlanden ontvangt regelmatig buitenlandse missies.

3 Internationale organisaties

De Stichtse Rijnlanden is lid van het NWP, Aqua for All en het I.W.A.

4 Contactpersoon

Michiel Anten/Pieter de Bekker
Postbus 550
3990 GJ Houten
030 6345700

2.7 Wetterskip Fryslân

1 **Beleid**

In maart 2005 heeft het Algemeen Bestuur de notitie 'Beleid Internationale Activiteiten Wetterskip Fryslân' vastgesteld. Deze buitenlandnotitie wordt in 2009 geactualiseerd.

2 **Internationale samenwerking**

Zuid-Afrika - Samenwerking met Breede Overberg Catchment Management Agency.

Wetterskip Fryslân, Waterschap Groot Salland en de Unie van Waterschappen zijn de afgelopen drie jaar (2006-2008) actief geweest in een project in Zuid-Afrika om daar ondersteuning te verlenen aan het proces van decentralisatie van het watermanagement. Het project, dat via het LoGo South programma van VNG International wordt gesubsidieerd, heeft in 2008 een zeer positieve evaluatie van VNG- International mogen ontvangen. Het project is naar aanleiding hiervan met 2 jaar verlengd (2009-2010).

Door alle betrokken partijen is besloten om het project uit te breiden tot 3 afzonderlijke, maar sterk samenhangende projecten. Wetterskip Fryslân kan zich daarbij verder richten op de samenwerking met en ontwikkeling van de Breede Overberg Catchment Management Agency (CMA = lokale water autoriteit). Waterschap Groot Salland richt zich op de Inkomati CMA en de Unie richt zich op de samenwerking met het Zuid-Afrikaanse Ministerie (Department of Water Affairs and Forestry =DWAF). Training (capacity building) van bestuur en medewerkers is de kern van deze samenwerking.

Voor Wetterskip Fryslân betekent dit dat de samenwerking met de Breede Overberg CMA zich toespitst op training van bestuur en personeel. Het gaat dan met name om samenwerking met gemeenten op het gebied van planvorming en sanitatieaspecten (rwzi's en rioleringen).

Een belangrijk nieuw element in het vervolg is het actief betrekken van gemeenten: zowel in Fryslân als in Zuid-Afrika. In Fryslân is de gemeente Sneek als partner tot het project toegetreden. Door het betrekken van de gemeenten komt er aandacht voor de waterketen en dan vooral voor de riolerings- en zuiveringsaspecten. Zo ontstaat er een bijdrage aan de ontwikkeling van de MDG7 (Schoon water en sanitatie).

Ook is het de bedoeling van het project dat een uitwisseling plaats vindt tussen een middelbare school in zowel Sneek als in een der gemeenten in het beheergebied van Breede Overberg.

Mozambique - Friese invulling Millennium Development Goal (MDG) project 'Schoon water en sanitatie'.

In nauwe samenwerking hebben Vitens, Provincie Fryslân, de Friese gemeenten en Wetterskip Fryslân Millennium Development Goal 7 in een projectplan uitgewerkt. Met dit project "Urban Water and Sanitation services in Mozambique and the Zambezi region; towards Partnership for a Management Development Programme" geven de Friese waterpartners een uitwerking aan het Schokland akkoord. Dit project beoogt te voorzien in betere stedelijke voorzieningen en het beheer daarvan voor 1,8 miljoen

mensen (drie keer aantal inwoners van Fryslân) in Mozambique en steden in Zambia en Malawi die gelegen zijn in het stroomgebied van de Zambezi rivier.

In het voorjaar van 2009 zijn verkenningen uitgevoerd en is het project voorbereid. In juni zal door de betrokken partijen een overeenkomst worden gesloten op basis van het projectplan en de onderlinge afspraken over de financiering. Voor de zomer zal een subsidieaanvraag worden ingediend bij het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking. Bij goedkeuring kan het project in de tweede helft van 2009 van start gaan. Het project loopt dan tot en met 2013. Het project wordt aangestuurd door een Stuurgroep waarin de dijkgraaf zitting heeft.

3 Interreg-projecten

Interreg project CLIWAT

Doel van dit project is het testen van nieuwe technieken om vanuit de lucht de opbouw van de ondergrond en de zoet-zoutverdeling van het grondwater in kaart te brengen. Vervolgens wordt m.b.v. (geo)hydrologische modellen onderzocht wat de gevolgen van verschillende klimaat scenario's zijn op de grondwaterstanden, rivierafvoeren, de zoet-zoutverdeling in het grondwater. Zo ontstaat meer inzicht in het risico van verzilting.

Het project richt zich op de Noordzeekusten van Nederland, België, Duitsland en Denemarken en wordt uitgevoerd met partners uit deze landen. In Fryslân maken Terschelling en een (nog te bepalen) gebied aan de Friese kust deel uit van één van de pilots die het project kent.

Het project loopt van 2009 tot eind 2011.

Interreg-project Cradle to Cradle Islands

Doel van dit project is het duurzamer maken van de afvalwaterzuivering op de Friese Waddeneilanden door afvalwater en slib te beschouwen als grondstof. Hierbij ligt de nadruk op onderzoek naar: duurzame slibverwerking, hergebruik van effluent en nieuwe sanitatie-technieken.

Het project, dat loopt van begin 2009 tot medio 2012, wordt geleid door de Provincie Fryslân. Diverse landen in de Noordzee regio met eilanden voor de kust zijn subpartner in dit project. Naast de lokale overheden van deze eilanden (o.a. Ameland en Texel) zijn ook Vitens en het kennisinstituut Wetsus vertegenwoordigd.

4 (Inter)nationale organisaties

Friese Water Alliantie:

Wetterskip Fryslân is lid van de (inter)nationaal opererende Friese Water Alliantie (FWA). Dit is een strategisch samenwerkingsverband waar regionale overheden, kennisinstellingen, Vitens en het bedrijfsleven deel van uitmaken.

EU-IMPEL: Implementation Environmental Laws (IMPEL). Wetterskip Fryslân is lid van IMPEL.

5 Contactpersoon

Ben ten Brummelaar

Postbus 36

8900 AA Leeuwarden

+31(0)58 2922043

+31 (0) 6 46172043

btenbrummelaar@wetterskipfryslan.nl

2.8 Waterschap Groot Salland

1 **Beleid**

De nota Buitenlandbeleid voor de periode 2006-2010 is vastgesteld in het Algemeen Bestuur.

2 **Internationale samenwerking**

EU-landen

Hongarije: na de identificatie missies in juli 2003 en augustus 2004 zijn er geen activiteiten meer geweest.

Letland: het project van de provincie Overijssel, gericht op drinkwater- en afvalwater en samen met Vitens en de waterschappen Reest en Wieden en Regge en Dinkel is afgerond en beëindigd.

Toetredingsland

Roemenië: Waterschap Groot Salland participeert in de samenwerking van de provincie Overijssel met de provincie Teleorman in Zuid-Roemenië. Dit project is gericht op drinkwater en sanitatie en werd tot 2008 ondersteund vanuit het LOGO East programma van VNG International. In dit project is ook geparticipeerd in het demonstratieproject 'flood risk mapping', uitgevoerd door Haskoning en gefinancierd door Partners voor Water. De provincie Overijssel zet de samenwerking voort en Groot Salland assisteert in enkele activiteiten.

Buiten de EU

Oekraïne: leveren van een bijdrage in de samenwerking tussen de ministeries van landbouw in beide landen in het Advisory Panel for Water for Food and Ecosystems. Twinning project met de Oekraïense waterbeheerders Dzhankoy en Krasnogvardeiskiy op de Krim. De gemeenten Kampen en Zwartewaterland hebben een twinning met de gelijknamige gemeenten in dit gebied. Ook De Dommel, provincie Noord-Brabant en Alterra zijn in dit project betrokken. (elke project heeft een bijdrage uit de Logo East regeling VNG). Het project richt zich vooral op verbetering dienstverlening en versterking lokaal bestuur (good governance). In 2009 is het project uitgebreid met sanitatie doelen.

Zuid-Afrika: driejaren programma (2006-2008) voor samenwerking met het Ministerie van Water (DWAF) en een tweetal op te richten stroomgebiedbeheerders: Catchment Management Agencies (CMAs). Samenwerking door middel van kennisuitwisseling op het gebied van: strategic catchment plans, public participation, capacity building, cooperative governance/network environment, legislation. Project in samenwerking met Wetterskip Fryslân en Unie van Waterschappen. Gefinancierd door het programma LOGO-South van VNGInternational. In dit project is samen met de Stichting Water Opleidingen (SWO) een cursus opgezet voor de besturen van de CMA's. Voor 2009 en 2010 zijn ook de gemeenten Zwolle, Dalfsen en Nkomazi in de respectievelijke beheersgebieden er bij betrokken. Samen met deze gemeenten wordt het project uitgebreid met doelen ten aanzien van sanitatie (MDG's). Hogeschool Windesheim uit Zwolle is aangesloten en start met een Minor studie voor International Sustainable Development, waarbij

studenten van verschillende studierichtingen kunnen werken aan praktijkopdrachten in het gebied van de Inkomati met als focus het onderwerp Sanitatie. Het Waterschap Velt en Vecht is als medebeheerder van de Overijsselse Vecht aangesloten om een bijdrage te leveren aan de kennisuitwisseling over grensoverschrijdend rivierbeheer met Mozambique en Swaziland.

Egypte: het waterschap heeft een bijdrage geleverd in het Water Boards project van Royal Haskoning, samen met het Waterschap Noorderzijlvest.

Indonesië: het leveren van een bijdrage aan het demonstratie project poldervorming in stedelijk gebied in Semarang. Witteveen en Bos verzorgt de technische component, gefinancierd door Partners voor Water. Het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard verzorgt de institutionele component met een bijdrage vanuit LOGO South van VNG-International. Unesco IHE Delft legt het proces vast in guidelines.

3 Interreg-projecten

JAF project: (Joint Approach for managing Flooding): het realiseren van Waterlood projecten in een internationaal samenwerkingsproject met de waterschappen Regge en Dinkel, Velt en Vecht, het Duitse Wasserverband Eiffel-Ruhr en het Engelse Parrett Catchment Project. Dit project is afgerond.

PURE project: (Planning of Urban Rural River Environments) waterhuishoudkundig herstel van de Zandwetering in samenwerking met de gemeente Deventer, de provincie Groningen en waterbeheerders in Groot-Brittannië en Zweden. Dit project is afgerond.

WAVE project: (Water Adaption is Valuable for Everybody), een watersysteem project samen met Waterschap Regge en Dinkel (lead partner), het Duitse Wasserverband Eiffel-Ruhr, het Engelse Somerset County Council, de Vlaamse Milieu Maatschappij en het Franse Institution d'Amenagement de la Vilaine.

PILLS project: (Pharmaceutical Input and eLimation from Local Sources), een onderzoeksproject voor het verwijderen van medicijnen aan de bron, samen met het Duitse Emshergenossenschaft, het Zwitserse EAWAG, het Luxemburgse CRP Henri Tudor, de Schotse Glasgow Caledonian University en de Franse Université de Limoges. Groot Salland levert een bijdrage aan de samenwerking met het project SLIK (Sanitatie Lozingen Isala Klinieken, samen met Isala Klinieken, gemeente Zwolle, provincie Overijssel, Vitens, Stowa, het RIVM en de Ministeries van VROM en VenW)

4 (Inter)nationale organisaties

Groot Salland is aandeelhouder van Aquanet en lid van het NWP.

5 Contactpersoon

Keimpe Sinnema
Postbus 60
8000 AB Zwolle
038 4557200
ksinnema@wgs.nl

2.9 Waterschap Hollandse Delta

Op basis van gegevens uit 2008

1 Beleid

In 2007 is de Kadernota Buitenland door de Verenigde Vergadering vastgesteld. Er is een indeling naar buitenlandactiviteiten gemaakt op basis van Europese Unie, kennisoverdracht en internationale samenwerking.

2 Internationale samenwerking

St. Petersburg, Rusland: als follow-up van het project Water in the City 2003 (onder andere interactieve waterlesbrief in Engels en Russisch en waterconferentie voor professionals en jeugd) met het waterbedrijf Vodokanal in St. Petersburg in 2007 en 2008 de intentie gesproken om tot een verdergaande uitwisseling te komen. Deze uitwisseling heeft betrekking op educatieve activiteiten (met de gemeente Dordrecht vanuit het project Waterzigt op Weizigt), het overdragen van cursusmateriaal (in samenwerking met de Stichting Wateropleidingen) en het mogelijk ontwikkelen van een afvalwaterzuiveringsinrichting naar Nederlandse maatstaven.

St. Louis, Senegal: als spin-off van het UFM project wordt samen met UNESCO-IHE en waterschap Rivierenland een project ter bate van ten behoeve van het watermanagement in de Senegal rivier delta uitgevoerd. Daarbij is subsidie aangevraagd bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB).

3 Interreg-projecten

FRAME: waterproject op Goeree-Overflakkee, samen met provincie Zuid-Holland, inzake 'Reductie overstromingsgevaar door combineren van Flood Control Areas'. Samen met Verenigd Koninkrijk en België (Vlaanderen).

Urban Flood Management: samenwerking tussen Hamburg, London en Dordrecht inzake de bescherming tegen overstromen in stedelijke gebieden vanuit rivier of zee. Wordt wellicht een nieuw Interreg-project.

MARE: in het kader van Interreg IV is een projectvoorstel ingediend voor een vervolgproject voor UFM in samenwerking met Sheffield, Hannover, Bergen, Odense, Lidköping en eventueel Antwerpen. Medio 2008 zal hierover een beslissing genomen worden.

MBR project Eurombra: project is 1 oktober 2005 van start gegaan en heeft een looptijd van drie jaar. Inmiddels wordt een voorstel gedaan de einddatum te verzetten naar mei 2009. In totaal 18 partners, waarvan drie uit Nederland en waarvan twee buiten Europa. De trekker is de Universiteit van Trondheim in Noorwegen. Voor het project moet tweemaal per jaar een projectvergadering worden bijgewoond en zijn er diverse werkgroepen actief. Het project moet afstemming zoeken met een tweede EU-project, Amedeus genaamd. Met beide projecten worden gezamenlijke workshops (liaison Group meetings) gehouden. Op één onderwerp moet Hollandse Delta afstemmen met Amedeus partner Aquafin.

Unesco-IHE is met de Unie van Waterschappen overeengekomen stageplaatsen aan te bieden voor buitenlandse studenten. In de periode januari tot en met mei 2008 is hiertoe een student uit Italië werkzaam op het MBR project Heenvliet. Zijn werkzaamheden passen in het kader van het bovengenoemde Eurombra project.

4 Internationale organisaties

Hollandse Delta participeert in NVA, IWA (onder andere specialist groups), WEF (Water Environment Federation), DWA (Duitsland), CIWEM (Verenigd Koninkrijk) en de internationale kring van Zeewerende ingenieurs.

Hollandse Delta is lid van het NWP.

5 Contactpersoon

Arie van der Vlies
Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
088 9743000
a.vandervlies@wshd.nl

2.10 Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

1 **Beleid**

Buitenlandnota is in voorbereiding.

2 **Internationale samenwerking**

EU-landen

Duitsland: Jumelage HNK en Rijnland met Ruhrverband (Emscher Genossenschaft und Liebverband). Om de twee jaar vinden er uitwisselingen plaats. Kennisuitwisseling over gezamenlijke problematiek, bijvoorbeeld de KRW.

Polen: ondersteuning jumelage gemeente Heerhugowaard met Kalisz (regio Poznan). Slapend project.

Buiten EU

Project in Nicaragua: participatie in het project Big Corn Island, samen met de waterschappen De Dommel, Brabantse Delta en Aa & Maas. Dit project richt zich op verbetering van sanitatie en bescherming tegen kusterosie.

3 **Interreg-projecten**

SKINT: het project richt zich op de implementatie van de KRW en ROR in stedelijke gebieden. Daar bij staat een multidisciplinaire samenwerking tussen de ruimtelijke ordenaar en de waterbeheerder centraal. Samen met partners in Noorwegen, Duitsland, Engeland en Schotland. Dit project loopt tot eind 2012.

4 **(Inter)nationale organisaties**

Aandeelhouder van Aquanet en lid van het NWP.

5 **Contactpersoon**

Jan Strijker, hoofd afdeling Beleid & Onderzoek
Postbus 130
1135 ZK Edam
0299 391325
j.strijker@hhnk.nl

2.11 Waterschap Hunze en Aa's

1 **Beleid**

In 2003 is een buitenlandnota vastgesteld. De buitenlandactiviteiten richten zich met name op kennisuitwisseling.

2 **Grensoverschrijdende samenwerking**

Duitsland: reguliere grensoverschrijdende samenwerking; internationale riviercommissie Eems i.o.

3 **Internationale samenwerking**

Verenigd Koninkrijk (Schotland): Ythan project. Dit project heeft als doel om de kwaliteit van de rivier de Ythan te verbeteren. Hierbij wordt op een interactieve manier de omgeving betrokken. In 2003 en 2004 hebben in dit kader uitwisselingsbezoeken plaatsgevonden.

Rusland: deelname aan het internationale forum 'Great Rivers -2005' in Nizhni Novgorod. Voornaamste thema's: 'Sustainable development of the major river basins: international and regional cooperation'.

PIN-MATRA

Roemenië: participatie in PIN-Matra project 'Restoration Costuleni Wetland. Dit project wordt in samenwerking met 'Apele Romane', RIZA en de Stichting het Drentse Landschap uitgevoerd. Het doel van het project is het stimuleren van de aandacht voor de samenhang tussen watersystemen, veiligheid en ecologie alsmede concrete activiteiten op het gebied van ecologisch herstel (wetland restoration). Het project is in oktober 2006 met een eindconferentie in Roemenië afgerond.

NWB Fonds

Roemenië: 'Integral water development in the Tecucel river basin'. Duurzame verbeteringen van het watersysteem realiseren waarbij een integrale benadering voorop staat. Hoogwaterbescherming, drinkwater en sanitatie zijn de topics waarbij de nadruk ligt op duurzame resultaten. De lange termijn ambitie is om duurzame verbeteringen van het watersysteem zowel in Roemenië als in soortgelijke landen aan te kunnen bieden. Samengewerkt wordt met veel Roemeense partijen waarvan de belangrijkste zijn: gemeente Tecuci, Termsal Water Compagnie, Apa Canal counti Galati, Apele Romane, County Council Galati. Het Nederland consortium bestaat uit: DLG, Gemeente Groningen, Landustrie, Waterbedrijf Groningen, Arcadis, Universiteit Twente en Waterschap Hunze en Aa's. Het project wordt gesubsidieerd door het NWB-fonds. Startdatum september 2009.

4 **Interreg-projecten**

FLAWS: hoogwaterinformatiesystemen met onder andere Engeland, Noorwegen en Zweden (mapping en modelling Flood Risks, public participation, spatial planning & water management). Dit project is in 2006 afgerond.

ComCoast: onderzoek naar mogelijke oplossingen voor bodemdaling en zeespiegelstijging in relatie tot de zeedijk en de zone langs de kust (de vis en -waterkwaliteitsmonitoring rond Breebaart is ingebracht). Er wordt samengewerkt met Duitsland, Engeland, België en Denemarken. Dit project is in 2007 afgerond.

Water4All: onderzoek naar duurzaam grondwaterbeheer met onder andere Denemarken, Engeland en Duitsland. Het project Hunzedal is ingebracht; onderzoek naar de effecten van inundatie op de nutriënten-huishouding van de Hunze en het Zuidlaardermeer. Dit project is in 2006 afgerond.

Water Cost: vervolg op Water4All. Project met als doel onderzoek naar kosteneffectiviteit watersysteembeheer en dan met name maatregelen ter bescherming en verbetering van het grondwater. Samengewerkt wordt met Denemarken, Engeland en Duitsland. Dit project is in 2007 afgerond.

TEN-3: Europese ecologische verbindingen samen met provincie Drenthe. Afgerond.

Community Rivers: uitwisselen kennis ten aanzien van duurzaam waterbeheer en rivier beheer en actievere participatie van lokale instellingen en bewoners bij dit proces. De thema's zijn: educatie, burgerparticipatie, herstel riviersystemen en vismigratie. Samengewerkt wordt met partners in Engeland, Tsjechië en Spanje. Dit project is in 2007 afgerond.

No-Regret: binnen dit project wordt een lange termijn strategie ontwikkeld over hoe om te gaan met toenemende watertekorten. Samengewerkt wordt met partners in België, Schotland, Duitsland en Denemarken. Dit project is in 2008 afgerond.

SPARC: binnen dit project wordt een strategisch plan ontwikkeld voor de verdere ontwikkeling van de Runde (landschap, water, recreatie, landbouw, wonen en de economie in relatie tot het stroomgebied van de Runde). Samenwerking met Nederland, Duitsland. Dit project is in 2008 afgerond.

Interreg IVb North Sea

SAWA (Strategic Alliance for integrated Water Management Actions): Binnen dit project wordt een implementatiestrategie ontwikkeld voor integraal overstromingsrisicobeheerplannen volgens de nieuwe Europese Hoogwaterrichtlijn met daarin maatregelen om overstromingsrisico's te beperken rekening houdend met klimaatwijziging en afstemming met maatregelen voor de KRW. Samengewerkt wordt met de voormalige FLOWS-partners zijnde Zweden, Noorwegen, Duitsland en Groot-Brittannië.

Voor Waterschap Hunze en Aa's worden als voorbeeldcases voor mogelijke maatregelen om overstromingsrisico's te verminderen de volgende maatregelen onderzocht/uitgewerkt:

- een geoptimaliseerd BOS-hoogwater (BOS = Beslissing Ondersteunend Systeem);
- een plan voor maatregelen om effecten van waterberging op waterkwaliteit in het Oldambtmeer op te vangen;
- een breed gedragen voorstel voor een oplossing van waterkwantiteitsproblemen in bodemdalingsgebied ten gevolge van veenoxidatie Achterste Diep.

Aquarius: een project geïnitieerd door het Ministerie van Milieu in Denemarken. Binnen het project Aquarius worden de effecten van klimaatverandering in landbouwgebieden en de mogelijkheden om hiermee om te gaan onderzocht. Samengewerkt wordt met Denemarken, Noorwegen, Zweden, Duitsland, Nederland en Schotland (UK). Hunze en Aa's neemt deel met een aantal maatregelen in het kader van wateroverlast en watertekort.

- **wateroverlast**: In de Veenkoloniën wordt water vastgehouden in het aanwezige open water. Hiervoor zal soms de zij- en/of bovenkant van de stuwen worden verhoogd. Door een anticiperend peilbeheer zal de aanwezige ruimte in de kanalen en wijken beter benut moeten gaan worden. Om snel te kunnen reageren, zullen de stuwen op telemetrie worden gebracht.
- **Watertekort**: watertekort wordt in een overwegend landbouwkundig Veenkoloniaal landschap een belangrijk probleem. Het anticiperend peilbeheer met op telemetrie gebrachte stuwen worden in het zomerhalfjaar gebruikt om langer en meer water te bergen in het watersysteem zodat de landbouw minder droogteschade hoeft te ondervinden. Het project wordt uitgevoerd binnen de jaren 2009 tot en met 2011.

In de pijplijn

- Interreg IVb North Sea
- Living North Sea: binnen dit project worden oplossingen ontwikkeld en kennis uitgewisseld op het gebied van vismigratie en habitattherstel. Hierbij ligt de focus op diadrome vissoorten. Samengewerkt wordt met Nederland, België, Groot-Brittannië, Duitsland, Denemarken, Noorwegen, Zweden. Voor Hunze en Aa's ligt de focus op projecten in Noordoost-Groningen zoals de realisatie van robuuste verbindingzones, hermean-dering van de Ruiten Aa en het oplossen van enkele grote vismigratie knelpunten bij sluizen en gemalen. Het projectvoorstel is ingediend.

5 (Inter)nationale organisaties

Lid van het NWP.

6 Contactpersoon

Janet Hidding
Postbus 195
9640 AD Veendam
0598 693879
j.hidding@hunzeenaas.nl

2.12 Waterschap Noorderzijlvest

Op basis van gegevens uit 2008

1 **Beleid**

Geen aparte nota.

2 **Internationale samenwerking:**

Egypte: Incidentele participatie in water boards project (institutionele ontwikkeling van water boards met Royal Haskoning 1999-2006).

3 **Interreg-projecten**

Interreg IVB North Sea Programme: projectlid van WISER, afhankelijk van goedkeuring van projectplan door de stuurgroep van het North Sea Programme. Doel is om innovatieve en klimaatbestendige waterinitiatieven te ontwikkelen waarbij kwantiteits- en kwaliteits-waterbeheer met de focus op overstromingsrisico gecombineerd wordt met economische ontwikkeling en de Natura 2000-doelstellingen.

Partners: Provincie Drenthe (lead-partner), TU Delft, RU Groningen, Waterschap Noorderzijlvest, NIVA (Noorwegen), Gemeenten Posgrunn en Skien (Noorwegen), Dpt. Norfolk en Environmental Agency (UK), Gemeente Kortrijk en Vlaamse Milieu Maatschappij (Vlaanderen), Gemeente Langenhagen (Duitsland), Länsstyrelsen i Västra Götalands län (Zweden).

Interreg IVB North Sea Programme - Strategic Alliance for integrated Water management Actions (SAWA): doel is om bestaand waterbeheer aan te passen aan de effecten van extreem hoogwater als gevolg van klimaatverandering, met een focus op duurzame maatschappelijke en regionaal economische ontwikkeling.

Partners: Ministry of Urban Development and Environment, Agency for Roads, Bridges and Water; Hamburg (LSBG) (lead-partner), TU Hamburg-Harburg, HafenCity Universität; Hamburg (HCU), LEUPHANA Universität Lüneburg Fakultät Umwelt und Technik, Agriculture Chamber of Lower Saxony (Duitsland), Waterschappen Noorderzijlvest, Hunze & Aa's, Zuiderzeeland, Delfland, Wetterskip Fryslân, Hoogheemraadschap Delfland en de provincies Groningen, Friesland en Flevoland, Norwegian Water Resources and Energy Directorate, Norwegian University of Science and Technology, Melhus Municipality, Norwegian Meteorological Institute; County Administrative Board of Värmland, SMHI (the Swedish Meteorological and Hydrological Institute), County Administrative Board of Västra Götaland, Karlstad University, Karlstad Municipality, SGI (Swedish Geotechnical Institute), Heriot-Watt University, Edinburgh and School for Infrastructure and Environment-University of Edinburgh (UK).

Interreg IVB NSP: Bovendien bereidt zij deelname voor als projectlid van Living Deltas, hetgeen nog ter goedkeuring voorgelegd moet worden (2nd Call, nov 2008). Doel is om kennis over vistrekroutes in delta's en over maatregelen de vismigratie bevorderen te verzamelen.

Partners: Ass. Of River Trusts (lead-partner) en Environmental Agency (UK), Municipality of Falkenberg (Zweden), Waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en Vlaamse Milieumaatschappij (België), National Institute for Aquatic Resources (Denemarken).

4 (Inter)nationale organisaties

Lidmaatschap NWP

5 Contactpersoon

K. de Jong
Postbus 18
9700AA Groningen
050 3048357
k.dejong@noorderzijlvest.nl

2.13 Waterschap Peel en Maasvallei

1 Beleid

Het buitenlandbeleid is opgenomen in het beheersplan en voornamelijk gericht op de Kaderrichtlijn Water en grensoverschrijdende samenwerking. In 2009 wordt naar verwachting een nota Buitenlandbeleid vastgesteld.

2 Grensoverschrijdende samenwerking

Duitsland: verdrag over onderhoud Niers (Niers & Gelderns-Nierskanaal). Verdrag aangegaan met STUWA (Duitsland) en Rijkswaterstaat (Nederland). Hieraan wordt invulling gegeven met het Niersverband. Periodiek overleg met Duitsland over schouwvoering en verbeteringsplannen. Onderhoudsovereenkomst Wasser-Bodenverband Baalerbruch (Kevelaar, Duitsland). Project 'Aqua-planning Swalm' (grensoverschrijdend natuurontwikkelingsproject met het Schwalmverband. Zie www.aqua-planning-schwalm.com). Subcommissie Maas-Niers van de Permanente Nederland-Duitse Grenswaterencommissie.

In samenwerking met RIWA, de Waterleidingsmaatschappij Limburg, diverse NL waterschappen, het Niersverband en Wasserverband Eifel Rur wordt onderzoek gedaan naar de belasting van grenswateren met onder andere glyfosaat en bromide.

Met de Duitse waterschappen Niersverband, Erftverband, Wasserverband Eifel-Rur en de Linksniederrheinische Entwässerungs Genossenschaft wordt samen met Waterschap Roer en Overmaas twee maal per jaar overleg gepleegd op bestuurlijk en ambtelijk niveau.

In 2009/2010 wordt samen met ws Aa en Maas en Rivierenland een Interreg IVa project gestart met het Duitse Niersverband en Schwalmverband. Dit project is gericht op kennisuitwisseling en uitvoering van maatregelen.

België: lid van stroomgebiedcomité Thornerbeek-Jeker-Witbeek-Voer. In 2008 is het Interreg IVa project InWa (Interactieve Watersystemen in het Benelux middengebied) gestart: een internationaal samenwerkingsproject waarin 18 partners uit het grensgebied Vlaanderen - Nederland deelnemen.

3 Internationale samenwerking

Turkije: vanaf 2007 werkt het waterschap met Engelse en Slowaakse organisaties samen met schillende partners in Turkije aan een Twinning-project 'Capacity Building support to the water sector in Turkey'. Dit project richt zich op het voorbereiden van de Europese Kaderrichtlijn Water aldaar. Gedurende 2009 wordt dit project afgerond. Mogelijk volgt in 2009 een vervolgproject.

Kameroen: het waterschap is in 2008 gestart met dit project als bijdrage aan de Millennium Development Goals van de VN gericht op de wereldwijde sanitatieproblemen. In 2009 wordt dit project afgerond.

Gambia: het waterschap is in 2008 gestart met dit project als bijdrage aan de Millennium Development Goals van de VN gericht op de wereldwijde sanitatieproblemen. In 2009 wordt dit project afgerond.

4 Contactpersoon

J.M.P.M. Peerboom

Postbus 3390

5902 RJ Venlo

077 3891111

Jac.Peerboom@wpm.nl

2.14 Waterschap Reest en Wieden

1 **Beleid**

Buitenlandnota is aanwezig.

2 **Internationale samenwerking**

Toetredingsland (per 1/1/2007 toegetreden)

Roemenië:

In januari 2005 is door de provincies Overijssel en Gelderland een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Zuid-Roemeense counties Teleorman en Giurgiu, in deze overeenkomst is expliciet aangegeven dat waterbeheer het centrale thema van een eerste gezamenlijk project zou betreffen. De vijf Oost-Nederlandse waterschappen, waaronder Reest en Wieden, en drinkwaterbedrijf Vitens participeren actief in het project, deze vergrote samenwerking is bekrachtigd tijdens de Donau-dagen in juni 2005 in Turnu Magurele.

Zowel aan Roemeense als aan Nederlandse kant zijn alle betrokken partijen betrokken in een centrale werkgroep die de werkplannen vaststelt en de projecten begeleidt.

Momenteel is het werkplan 2008-2011 in voorbereiding, doel van het werkplan is om het watersysteem in de provincie Teleorman te verbeteren waarbij de nadruk wordt gelegd op drinkwater, afvalwater en overstroming risico's.

Buiten EU

Marokko:

In januari 2007 is tijdens een gezamenlijke missie van de gemeente Meppel en Waterschap Reest en Wieden een analyse gemaakt van de watersituatie in Figuig, zowel keten als systeem.

Probleem is de afname van het debiet van de natuurlijke bronnen en vervuiling van grondwater door o.a. afvalwater. De afname van de bronnen wordt versterkt door het steeds meer oppompen van grondwater voor drinkwater en landbouwwater. Het regenwater wordt niet vastgehouden en wordt zelfs weggeleid om bij de pieken overstromingen van urbane zones te voorkomen.

Tijdens de missie hebben we op een integrale manier de situatie geanalyseerd. Om tot een duurzame oplossing te komen eerst een waterplan opstellen. Daarnaast financiering zoeken en ondersteuning bieden voor aanleg laatste deel riolering en verbetering zuivering door aanleg lagune zuivering.

In december 2008 is deze vergadering georganiseerd met deelnemers uit Marokko, Nederland, Spanje en Italië. Tijdens de vergadering is afgesproken om een plan van aanpak op te stellen en om samen te werken bij de uitvoering en subsidieverwerving in Brussel.

Voornaamste project onderdelen

- Uitvoer 2^e fase rioleringsplan, circa 3000 personen aansluiten en aanleg lagunale zuivering voor 6000 personen.
- Opstellen waterplan voor Figuig, die ook als blueprint kan dienen voor andere oasis

Reest en Wieden ontvangt regelmatig buitenlandse watergasten.

3 Interreg-projecten

Reest en Wieden oriënteert zich op Interreg.

4 Contactpersoon

H.H.Post

Postbus 120

7940 AC Meppel

0522 276767

hh.post@reestenwieden.nl

2.15 Waterschap Regge en Dinkel

1 Beleid

De beleidsnota voor internationale samenwerking 2009-2012 wordt na de zomer door het algemeen bestuur vastgesteld.

2 Grensoverschrijdende samenwerking

Duitsland: in het bijzonder door de Kaderrichtlijn Water is de samenwerking met de deelstaten Niersachsen en Nordrhein-Westfalen vanaf 2006 in een stroomversnelling geraakt. Tot 2006 hadden de werkcontacten vooral betrekking op monitoring en vond er uitwisseling van informatie plaats via de Permanente Grenswater Commissie, subcommissie E (Vecht-Dinkel).

Door deel te nemen aan het Duitse gebiedsproces -vormgegeven middels periodieke zgn. Runde Tische en Gebietsfora- is vooral in 2008 gezamenlijk opgetrokken in het planvormingsproces dat heeft geleid tot het stroomgebiedsbeheerplan en het bijbehorende maatregelenprogramma. In de komende jaren zal de samenwerking vooral gericht zijn op die partijen die aan de lat staan om de geformuleerde KRW- en WB21-maatregelen uit te voeren. Naast de Kreise betekent dat ook intensievere contacten met de dusverre voor ons minder bekende gemeenten.

Door het intensieve contact is inmiddels een goede basis ontstaan voor samenwerking in concrete uitvoeringsprojecten en studies. Voorbeelden hiervan zijn de aansluiting van bovenstroomse, in Duitsland gelegen deelstroomgebieden (Glanerbeek, Bruninksbeek) en de modellering van diverse toekomstscenario's in het stroomgebied van de Dinkel (tussen verdeelwerk Omleidingskanaal en de Vecht). Inmiddels wordt ook samengewerkt aan grensoverschrijdende natuurgebieden in het Natura2000-dossier.

Per 1 juni 2009 is er bij Regge en Dinkel sprake een officiële account Duitsland. Hiermee is de samenwerking met de Duitse partner sterker verankerd in de organisatie.

3 Internationale samenwerking

EU-landen

Slowakije: al sinds 1998 werkt het waterschap samen met het Slovak Watermanagement Enterprise in Kosice. In 2008 is een nieuw project gestart dat tot 2011 zal lopen. Het project is gericht op coaching en het delen van kennis. Vanuit het waterschap is er een coachende rol ten behoeve van het opstellen van een projectplan voor de ontwikkeling van de Ondava rivier, de ondersteuning in EU-subsidies en de bepaling van inundatiegebieden ten behoeve van de Europese hoogwaterrichtlijn. Kennisdeling zal plaatsvinden op het gebied van ervaringen met de Kaderrichtlijn Water. Daarnaast kan de rivier de Latorica dienen als een referentie voor herinrichtingprojecten in het beheergebied van Regge en Dinkel.

Roemenie: sinds 2005 neemt Waterschap Regge en Dinkel samen met de andere Overijsselse waterschappen deel in de samenwerking met regio

Teleorman in Zuid-Roemenië (trekker: provincie Overijssel. Dit project is gericht op het verbeteren van drinkwater- en sanitatievoorzieningen en hoogwaterbescherming.

Buiten de EU

China: er is een projectplan ingediend om in het kader van de Asia Facility for China 2009 een samenwerking te starten met de Saxion Hogeschool, de Nanchang institute for Technology en de Jiangxi Water resources Department. In dit project zullen medewerkers van de Chinese universiteit en het waterdepartement worden getraind in integraal waterbeheer en duurzaamheidsconcepten. Dit ter ondersteuning van de duurzame ontwikkeling van het gebied nabij de Chinese stad Nanchang en het Poyang meer. Het project zal lopen tot en met 2011.

Ghana: het waterschap werkt mee aan het project Safi Sana dat door Aqua for All is geïnitieerd. Door middel van een franchise-constructie zullen Multi Service Blocks (toiletten, douches, drinkwater) in sloppenwijken worden gebouwd. Het waterschap zal gaan bijdragen in de vorm van onderzoek naar een duurzame verwerking van het toiletafval. Dit is een groot probleem in de sloppenwijken. Gekeken wordt onder andere naar de mogelijkheden voor urineverwerking.

4 Interreg-project

WAVE (Water Adaptation Valuable for Everybody): het Waterschap Regge en Dinkel is eindverantwoordelijk dit project waarin zes partijen hun krachten bundelen, te weten: Waterschap Regge en Dinkel uit Almelo, Waterschap Groot Salland uit Zwolle, Somerset County Council uit Engeland, Wasserverband Eifel und Rur uit Duitsland, de Vlaamse Milieumaatschappij uit België en Institution d' Aménagement de la Vilaine uit Frankrijk. Met het oog op de klimaatsveranderingen waarmee alle waterbeheerders te maken hebben, richt het project zich op klimaatadaptatie. Wave heeft tot doel een blauwdruk te geven voor meer klimaatbestedig waterbeheer. Het project loopt tot 2012.

5 (Inter)nationale organisaties

Regge en Dinkel is aandeelhouder van Aquanet en lid van het NWP.

6 Contactpersoon

Grensoverschrijdend: Peter van der Wiele;
p.vanderwiele@ wrd.nl

Internationaal: Susan Lijzenga;
S.Lijzenga@ wrd.nl

Interreg: Piet van Erp
P.van.erp@ wrd.nl

Postbus 5006
7600 GA Almelo
0546 832525

2.16 Waterschap Rijn en IJssel

1 **Beleid**

In april 2007 heeft het algemeen bestuur ingestemd met de nota internationaal beleid.

2 **Grensoverschrijdende samenwerking**

Duitsland:

- Er is regelmatig (bilateraal) overleg met Duitse waterbeheerders over de afstemming van plannen voor grensoverschrijdende beken. Dit betreft onder andere de Oude IJssel/IJssel, de Aastrang/Bocholter Aa en de Berkel.
- Het waterschap neemt deel aan Duitse KRW-gebiedsprocessen georganiseerd door Bezirksregierung Münster. In dit kader vindt afstemming van KRW-doelen en maatregelen plaats.
- Er is jaarlijks overleg met Duitse waterbeheerders in de grenswatercommissies C (Oude Rijn) en D (Berkel). Het overleg in commissie C betreft ook de samenwerking in het beheer van grensoverschrijdend dijkvak 48.
- Er is een grensoverschrijdend samenwerkingsproject in voorbereiding gericht op terugdringen van nutriënten in het oppervlaktewater. Beoogde partijen zijn, naast de waterbeheerders, ook Duitse landbouwers en gemeenten in het grensgebied van Winterswijk.

3 **Internationale samenwerking**

Roemenië:

- De provincie Overijssel heeft een samenwerkingsproject met de Roemeense provincie Teleorman. Waterschap Rijn en IJssel neemt hier samen met zes andere Oost-Nederlandse waterschappen aan deel. Het project richt zich op het verbeteren van de drinkwatervoorziening en sanitatie tot 2015. Daarnaast wordt de hoogwaterbescherming aanzienlijk verbeterd.
- Het Olt River Directorate heeft Waterschap Rijn en IJssel gevraagd om advisering voor het bovenstroomse deel van deze rivier. Hier wil men een wetland creëren door het verwijderen van een waterkering. De overstromingsrisico's van een nabijgelegen dorp moeten hierdoor gereduceerd worden. Het waterschap rekent in 2009 de effectiviteit van deze maatregel door en adviseert bij het opstellen van een plan van aanpak.
- Vanuit de stedenband die de gemeente Zutphen heeft met Satu Mare in Noord-Roemenie heeft het waterschap geadviseerd bij de uitbreiding van een rioolwater-zuiveringsinstallatie.

Nicaragua:

Waterschap Rijn en IJssel gaat samen met de gemeente Doetinchem, Vitens-Evides International, stichting DOS en LeAF het stadje La Libertad in Nicaragua de komende 3 jaar adviseren bij hun problemen met (drink) water en sanitatie. Doelstelling is duurzaam beheer van de Rio San Miguel en het verbeteren van de drinkwater- en sanitaire voorzieningen in La Libertad. In juli 2009 gaat het project officieel van start.

Suriname: in 2007 is in West-Suriname het overliggend waterschap MCP opgericht. Dit waterschap heeft Waterschap Rijn en IJssel en Wereld Waternet advies gevraagd, onder andere over de organisatie van bestuursverkiezingen en de invoering van waterbelastingen. Ook is men bezig met verbetering van het kwantiteitsbeheer in de aanwezige rijstpolders. In september 2008 heeft een verkenningsmissie plaatsgevonden en is een samenwerkingsovereenkomst gesloten.

Verenigde Staten: Waterschap Rijn en IJssel heeft in 2008 een stageplaats verzorgd voor een student civiele techniek van de Calvin Universiteit in Michigan.

4 Interreg

Viking: het waterschap neemt deel aan het hoogwaterbeschermingsprogramma VIKING, samen met naburige waterschappen, de provincie Gelderland, de veiligheidsregio's Midden- en Noord- en Oost- Gelderland, Bezirksregierung Düsseldorf en de Kreisen Wesel en Kleve. Het doel van dit programma is gezamenlijke, grensoverschrijdende informatievoorziening en communicatie in geval van hoogwater, en het houden gezamenlijke rampen oefeningen.

5 (Inter)nationale organisaties

Waterschap Rijn en IJssel is lid van het NWP.

6 Contactpersoon

Jan Lourens
Postbus 148
7000 AC Doetichem
0314 369369
j.lourens@wrij.nl

2.17 Hoogheemraadschap van Rijnland

1 Beleid

De Kadernotitie buitenlandbeleid is vastgesteld in 2006. Medio 2009 vindt besluitvorming plaats over mogelijke intensivering van buitenlandbeleid.

2 Internationale samenwerking

EU-landen

Duitsland: Jumelage HNK en Rijnland met Ruhrverband (Emscher Genossenschaft und Liebverband). Jaarlijkse uitwisselingen.

Roemenië: LOGO EAST twinningproject 2006/2007 tussen Dobrogea Litoral Water Directorate (DADL) en gemeente Managalia met Rijnland, gemeente Zandvoort en RWS-Noord-Holland. Beach Management Black Sea Coast Romania. Doorgezet in LOGO EAST project 2008 tussen DADL en gemeente Managalia door Rijnland in samenwerking met Milieudienst IJmond. Implementation of Beach Management Plan. Wordt momenteel afgerond. Verkend zal worden of een nieuw project in Roemenië zal worden opgestart.

Buiten de EU

Zuid Afrika: LOGO SOUTH project met gemeente Buffalo-City samen met de gemeente Leiden in het kader van stormwatermanagement. NWB project met Buffalo City aangaande sanitatie en waterkwaliteitsverbetering. Worden beide volgend jaar afgerond.

3 Interreg projecten

Geen interreg projecten.

4 Contactpersoon

ir. M.J. (Meinke) Schouten
Postbus 156
2300 AD Leiden
071 3063399
meinke.schouten@rijnland.net

2.18 Waterschap Rivierenland

Op basis van gegevens uit 2008

1 **Beleid**

Waterschap Rivierenland heeft sinds 2004 een kadernotitie internationale zaken. Buitenlandse activiteiten die een bijdrage leveren aan de uitvoering van de taken van het waterschap in principe tot het takenpakket van het waterschap behoren.

2 **Grensoverschrijdende samenwerking**

Duitsland: er is een gestructureerde grensoverschrijdende samenwerking met Deichverband Kleve-Landesgrenze gericht op gezamenlijk beheer en onderhoud van het Hollandsch-Duitsch gemaal en intensivering van de samenwerking op het gebied van de KRW en muskusrattenbestrijding. Dit gebeurt in de Gemengde Commissie waar op bestuurlijk niveau de afspraken worden gemaakt. Daarnaast is er jaarlijks overleg met Duitse waterbeheerders in de Grenswatersubcommissie C (Oude Rijn).

3 **Internationale samenwerking**

Senegal: samenwerking met de OMVS (Organisation pour la Mise en Valeur de fleuve Senegal), een internationale organisatie voor het beheer van de Senegal-rivier. Het waterschap adviseert over onderhoudsmanagement en organisatieopbouw bij de aanpak van door riet overwoekerde sloten en kanalen. Ook is het waterschap voor de OMVS de toegang tot Nederlandse kennis en organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van de Senegal rivier. De invulling van de samenwerking is vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst die in 2009 wordt geëvalueerd.

Vietnam: invulling van de MDG7 doelstelling in samenwerking met Vitens/Evides International. Voorbereiding is gestart om te komen tot een verbetering van de drinkwatervoorziening en het opzetten van de sanitatie in de Vietnamese provincie Quang Nam.

Overig

Naast de projecten ontvangt Rivierenland regelmatig buitenlandse delegaties die meer willen weten over de waterschapsorganisatie en inhoudelijke zaken. Ook levert het waterschap regelmatig een bijdrage aan MTEC-cursussen en cursussen van UNESCO-IHE.

4 **Interreg-projecten**

Interreg III

ESPACE: trekker: Hampshire County Council; partners: County Councils van West Sussex, en Surrey, Environment Agency, S.E. England Regional Assembly Regionaal Landschap Zenne, Zuun en Zoniën (België). Samenwerking van Engelse overheden (South East England) gericht op klimatologische ontwikkeling in relatie tot ruimtelijke ordening.

Urban Water: Duitse Lead partner. Samen met partners uit Duitsland, Nederland, Frankrijk en Schotland.

NOAH: samen met Duitsland gericht op verbetering van de informatievoorziening voor, tijdens en na (dreigende) overstromingen.

VIKING: samen met Duitsland gericht op samenwerking in de regio op het gebied van rampenbestrijding.

Interreg IV

Waterschap Rivierenland bekijkt de mogelijkheden om met projecten deel te nemen in het Interreg IV-programma.

5 (Inter)nationale organisaties

- Lid van de Werkgroep internationale zaken, Commissie internationale zaken en de task-force MDG van de Unie van Waterschappen.
- Deelname in de dossierteams van het bureau Brussel van de Unie van Waterschappen.
- Lid van Water Expert Groep (WEG) die Interreg-projecten op het gebied van water van een advies voor subsidiëring voorziet.
- Lid van het NWP.

6 Contactpersoon

Eric Kuindersma
Postbus 599
4000 AN Tiel
0344 649158
e.kuindersma@wsrl.nl

2.19 Waterschap Roer en Overmaas

1 Beleid

In juli 2005 is in het algemeen bestuur de buitenlandnota vastgesteld.

2 Grensoverschrijdende samenwerking

Duitsland: participatie in Subcommissie Maas-Roer van de Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie, met werkgroepen. Periodiek ambtelijk overleg met Wasserverband Eifel-Rur. Lid van de Werkgroep Publieke Participatie (Nordrhein Westfalen) voor implementatie Kader-richtlijn Water. Lid van de grensoverschrijdende werkgroep Monitoring KRW Rijn-Oost-Maas. Lid van de Monitoringsgroep Oppervlaktewater van de Bruinkoolwinning Garzweiler. Deelname in Kerngroep Stroomgebiedsbeheerplan Roer. Verder diverse grensoverschrijdende projecten (vaak met EU-subsidie) uitgevoerd en in voorbereiding. Er wordt onder andere gewerkt aan een grensoverschrijdend hydrologisch/ hydraulisch model en Hochwassergefährdungskarten voor de Rodebeek (Selfkant). Samen met de Bezirksregierung Köln is een gezamenlijk Toestand- en trend monitoringspunt in de Roer operationeel, waar om en om wordt bemonsterd door NL en D ten behoeve van een dataset.

Samen met de Bezirksregierung Köln, de Kreis Heinsberg, de gemeente Selfkant en de provincie Limburg wordt een formele samenwerking (waarschijnlijk als Zweckverband) aangegaan voor het herstel in inrichting van het Rodebeekdal en de realisatie van een robuuste Ecologische verbindingzone door Duitsland ten behoeve van Nederland.

In samenwerking met RIWA, de Waterleidingsmaatschappij Limburg, diverse NL waterschappen, het Niersverband en Wasserverband Eifel Rur wordt om de twee jaar onderzoek gedaan naar de belasting van grenswateren met onder andere glyfosaat en bromide.

Met de Duitse waterschappen Niersverband, Erftverband, Wasserverband Eifel-Rur, en de Linksniederrheinische Entwässerungs Genossenschaft wordt samen met Waterschap Peel en Maasvallei twee maal per jaar overleg gepleegd op bestuurlijk en ambtelijk niveau.

België: lid Stroomgebiedcomité Thornerbeek-Witbeek-Jeker-Voer (SCTV), met werkgroepen. Lid van de Vlaams-Nederlandse Bilaterale Maascommissie. Jaarlijks bilateraal overleg met Ministerie van het Waals gewest (Directoraat-Generaal Natuurlijke Hulpbronnen en Leefmilieu), samen met Provincie Limburg, Rijkswaterstaat Directie Limburg en DGW. Voor de stroomgebieden van de Geul/Gulp, de Voer, de Berwinne en de Jeker wordt een grensoverschrijdende samenwerkingsvorm opgericht (project Aquadra) met voor Wallonië een Contrat de Rivière, waarin alle betrokken partijen in Vlaanderen, Wallonië en Nederland gezamenlijk de plannen voor deze stroomgebieden uitwerken en de realiseren. Er worden pilot projecten uitgevoerd op het gebied van communicatie, beek- en oeverherstel, Natura2000, vismigratie, voorkomen wateroverlast door aanleg van regenwaterbuffers. De financiering loopt via Euregio Rijn Maas (besluit in juni 2009).

Duitsland, Frankrijk, Luxemburg en België: Lid van de Internationale Maascommissie (IMC).

3 Internationale samenwerking

EU-landen

Slowakije: participatie in twinningsproject. Verkend tijdens missie oktober 2003. In samenwerking met RIZA, Regge en Dinkel, Velt en Vecht, Groot Salland, Reest en Wieden. Inmiddels afgerond. Samen met vijf andere Nederlandse partners worden sinds 2003 de waterbeheerders in Slowakije ondersteunt bij het implementeren van EU-regelgeving (KRW, VHR en Nitraatrichtlijn).

Hongarije-Roemenië-Slowakije-Polen: participatie in Euregiosamenwerking Maas-Rijn met Karpaten, getrokken door provincie Limburg (2002-2006).

Roemenië: deelname aan LoI met project flood risk mapping. Deelname in VNG Logo East project. In april 2006 delegatie ontvangen, projectvoorstel geformuleerd. In 2007 heeft deze samenwerking tot het project Equilibrium Europe Roemenië geleid. Dit betreft een onderzoek naar de beste financieringsvorm voor investeringen in waterkeringen. Uit onderzoek dat samen met de Universiteit van Cluj is verricht blijkt dat de NL lokale (democratisch geborgde) waterschapsfinanciering door middel van waterschapsbelastingen de voorkeur verdient boven centrale overheidsfinanciering zoals die in Roemenië en Hongarije gebruikelijk is. Na presentatie in Zaragoza in het kader van FLAPP in 2007 is de belangstelling toegenomen en nu neemt ook de Roemeense regering en de Roemeense koepelorganisatie Apele Romane National Administration (ARNA, vergelijkbaar met de UvW) in Boekarest deel. Dit twinning project om de Roemeense waterbeheerder kennis bij te brengen over intern en financieel management is in 2008 in samenwerking met de Unie van waterschappen voortgezet. Tijdens het vijfde Wereldwaterforum in Turkije in 2009 is hierover een voordracht gegeven.

Servië: samen met de gemeente Sittard heeft in het kader van LOGO East Servië een eerste verkenning plaatsgevonden naar mogelijkheden om met de stad Valjevo tot een vorm van samenwerking te komen (2006).

Turkije: Samen met onder andere DLG en Waterschap Peel en Maasvallei wordt sedert 2007 expertise ingezet voor het Twinning Project Turkey-The Netherlands-UK-Slovak Republic 'Capacity Building support to the water sector in Turkey', waarmee de implementatie van de Kaderrichtlijn-water in Turkije wordt ondersteund.

In samenwerking met DLG wordt in 2009 ondersteuning gegeven aan het project 'Capacity strengthening and support of Implementation of the Nitrates Directive in Turkey'.

Kenia: in Kenia in de regio Kajiado wordt (geo)hydrologische expertise ingebracht in een MDG 7 project (drinkwater en sanitatie) van AMREFF Flying Doctors, Aqua for All en de Waterleidingmaatschappij Limburg.

Tanzania: Op initiatief van de Stichting Vrienden van Chalinze-Mzee wordt een drinkwater- en sanitatieproject in Chalinze-Mzee ondersteund met geld en expertise. Het project is geadopteerd door Aqua4All, waardoor het budget kon worden verdubbeld en drinkwater en sanitatie binnen bereik van enkele duizenden mensen wordt gebracht door de aanleg van een drinkwaterleiding (5 km) alsmede vele tientallen latrines.

4 Interreg-projecten

NOAH: samen met Duitsland gericht op verbetering van de informatievoorziening voor, tijdens en na (dreigende) overstromingen.

FLAPP: project met 37 Europese waterbeheerders over hoogwaterbescherming, bewustzijn en preventief beleid in Grensgebieden (naast deelname uit Nederland onder andere Spanje, Frankrijk, Letland, Hongarije, Duitsland, Roemenië, Griekenland).

AMEWAM: onderzoeks- en voorlichtingsproject over bestrijding van erosie en oppervlakkige afstroming in Nederland, Duitsland en Engeland.

Interreg-project Erosiebestrijding: samenbrengen, verbeteren en verspreiden van kennis over erosiebestrijding binnen de landbouwersgemeenschap. Project wordt uitgevoerd samen met Nederlandse en Vlaamse partners. Is in 2007 afgerond maar krijgt vervolg in 2008/2009.

Wege des Wassers: project waarbij in het Drielandenpark (Nederland, België, Duitsland) waterhuishoudkundige gegevens zijn verzameld en op elkaar zijn afgestemd (afgerond).

AMICE: binnen het project AMICE is WRO betrokken als expert-organisatie in de samenwerking met het Wasserverband Eifel Rur (WVER) en de Universiteit van Aken gericht op het sturen van de regulatie-spaarbekkens (niet de drinkwaterspaarbekkens) in de Eifel in relatie tot de waterbehoefte benedenstrooms en met betrekking tot klimaatadaptatie.

FLOODWISE: (Project is nog in aanvraag). Om te komen tot een gezamenlijke aanpak van duurzaam hoogwatermanagement in 6 (inter)nationale stroomgebieden wordt samengewerkt op het gebied van kennisuitwisseling en overdracht van oplossingen. Er wordt in nauwe samenwerking tussen WRO en WVER gewerkt aan de Roer als een van de vier pilotprojecten (de andere betreffen de Sava, Bug en Elbe). Hiervoor worden grensoverschrijdend de hoogwater risico's bepaald, kaarten gemaakt en een bestrijdingsplan geschreven. Door halfjaarlijkse bijeenkomsten worden de vorderingen uitgewisseld.

AALFRED: samen met WVER wordt gewerkt aan een grensoverschrijdend herstelplan voor vismigratie, oeverherstel en reactivering en herstel van oude meanders langs de Roer. De aanvraag voor dit project loopt via het MUNLV in Düsseldorf.

5 Contactpersonen:

Frank Heijens
Harry Tolkamp
Postbus 185
6130 AD Sittard
046 4205761/06 11305256
f.heijens@overmaas.nl
h.tolkamp@overmaas.nl

2.20 Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

1 Beleid

In de verenigde vergadering is een buitenlandnota (nota internationaal beleid) vastgesteld.

2 Internationale samenwerking

Buiten de EU

Indonesië: LOGO SOUTH 2007-2010: HHSK is sinds 2007 nauw betrokken bij en inmiddels trekker van het institutionele deel van een pilotproject dat moet leiden tot de ontwikkeling van een voorbeeldpolder in Semarang. In dit (institutionele) deel van het project wordt de toekomstige organisatie voor duurzaam beheer en onderhoud van de te realiseren waterstaatkundige voorzieningen vorm gegeven. Dit was o.a. ook onderdeel van de MoU zoals deze in 2001 door de Nederlandse en Indonesische ministeries werd ondertekend en later is verlengd. In vervolg op deze MoU is Semarang als pilotstad en onderdeel van de Indonesische iconoprojecten aangewezen. Het technische deel van het project (gefinancierd door Partners voor Water en uitgevoerd door ingenieursburo Witteveen & Bos) is gereed: de bestekken zijn gemaakt en met de aanleg van de voorzieningen wordt begin 2010 begonnen. Een internationale stuurgroep (met afgevaardigden van de gemeente Semarang, Indonesische provinciale en nationale overheid, het Nederlandse ministerie van V&W, HHSK en Witteveen & Bos) komt jaarlijks bijeen om besluiten te nemen en de voortgang te monitoren. In 2009 wordt door de gemeente een definitieve keuze gemaakt voor de organisatievorm die de beste waarborg biedt voor het duurzame beheer en onderhoud. Kennis over verschillende beheers- en onderhoudsaspecten is overgedragen aan vertegenwoordigers van de gemeente en aan de leden van het zogenaamde tijdelijke polderbestuur, waarin vertegenwoordigers van de bewoners van het Banger-pilot gebied zitting hebben. Dit jaar wordt de start gegeven voor de opbouw van de beheersorganisatie, die vervolgens, tijdens de bouw van de voorzieningen volgend jaar, zal meelopen en gaandeweg het beheer en onderhoud op zich zal kunnen nemen. Omdat dit een pilotproject is, worden guidelines gemaakt zodat het project ook elders navolging kan vinden.

Dit institutionele deel van het project, waarvan ook afvalbeheer onderdeel uitmaakt, wordt gefinancierd vanuit VNG-Logo South en medegefinancierd door de Nederlandse Waterschapsbank.

3 Interreg-project

Urban Habitats: Interreg IVA Maritiem Programma 'De twee Zeeën' - HHSK is lead-partner van het project Urban Habitats, waarin het waterschap samenwerkt met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), de Britse Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) en de gemeente Southend on Sea. In 'Urban Habitats' onderzoeken de partners hoe de kwaliteit van stedelijke, natuurlijke ruimtes kan worden vergroot en hoe de betrokkenheid van lokale gemeenschappen kan worden versterkt. HHSK participeert met het project de Kralingse Plas.

TRUST: het doel van het Trustprogramma was strategische, praktische en innovatieve oplossingen leveren voor watermanagement en ruimtelijke ordening. Partners waren British Waterways, Glasgow City Council, Provincie Noord-Holland en GOM West-Vlaanderen. Het project is inmiddels afgerond.

4 (Inter)nationale organisaties

Schieland is aandeelhouder van Aquanet.

5 Contactpersoon

coördinator buitenlandse relaties

Johan Helmer

Postbus 4059

3006 AB Rotterdam

010 4537200

2.21 Waterschap Vallei & Eem

Op basis van gegevens uit 2008

1 **Beleid**

Er is in 2008 een buitenlandnota vastgesteld. Er volgt nog een tweede nota in 2008 om concreet invulling geven aan het akkoord van Schokland.

2 **Internationale samenwerking**

Waterschap Vallei & Eem wil in 2008 afspraken maken met partners in de eigen regio om samen invulling te geven aan de afspraken uit het akkoord van Schokland.

3 **Contactpersoon**

Egbert van 't Oever
Postbus 330
3830 AJ Leusden
033 4346216
evantoever@wve.nl

2.22 Waterschap Velt en Vecht

1 Beleid en financiën

Ons 'buitenlandbeleid' is medio 2008 geactualiseerd. Op basis van dit nieuwe buitenlandbeleid wordt jaarlijks tot en met 2012 in de begroting € 100.000 opgenomen voor de dekking van het inzetten van expertise en € 30.000 voor contributies/kleine bijdragen. Daarnaast is voor de periode 2009 tot en met 2012 een bedrag beschikbaar gesteld van € 470.000 voor participatie in een drietal MDG 7 projecten. De projecten worden hieronder toegelicht.

2 Grensoverschrijdende samenwerking

Duitsland: grensoverschrijdende samenwerking merken we niet meer aan als onderdeel van het buitenlandbeleid, maar als ons reguliere werk. Deze samenwerking bestaat, naast de dagelijkse contacten over het beheer en onderhoud van grensoverschrijdende wateren, uit de volgende onderdelen:

- de internationale Vechtvisie: samen met onze Duitse partners is een visie opgesteld over hoe we de Vecht tot een halfnatuurlijk laagland-rivier om willen vormen;
- het programma 'Flow in het Vechtdal': de doelen van dit programma zijn de ontwikkeling van een duurzame samenwerking in het Duits-Nederlandse Vechtdal en het verwerven van kennis over grensoverschrijdende samenwerking;
- het Schoonebeekerdiep: deze grensvormende beek met Duitsland wordt over een lengte van 16 kilometer heringericht.

3 Internationale samenwerking

EU-landen:

Roemenië: de samenwerking met de provincie Teleorman in Roemenië loopt al langer en dat doen we gezamenlijk met de provincie Overijssel en vier andere waterschappen¹. Het doel van het project is om het watersysteem in de provincie Teleorman op een structurele manier te verbeteren, waarbij de nadruk wordt gelegd op drinkwatervoorziening, afvalwater (verzamelen en verwerking) en vermindering van overstromingsrisico's. De nadruk van de samenwerking ligt op uitwisseling van kennis, door activiteiten waar beide landen mee te maken hebben zoals bijvoorbeeld omgaan met natuurlijke riviersystemen, implementatie waarschuwingssysteem bij hoogwater, kaderrichtlijn water en uitdagingen in nieuwe sanitatie.

Estland: de burgemeester van Kolga-Jaani, een gemeente in de Estische provincie Viljandi, heeft het initiatief genomen tot vorming van een pilot-waterschap naar Nederlands model. Twee Nederlandse studenten werken samen met twee Estse studenten aan een beheerplan voor het Soosaare stroomgebied. Op basis van dit beheerplan wordt een manier gezocht om het beheer en onderhoud in het stroomgebied betaald te krijgen. Het Nederlands waterschapsmodel dient hierbij als voorbeeld. Velt en Vecht treedt in dit project op als adviseur.

Buiten EU (In het kader van het Akkoord van Schokland (MDG7))

Ethiopië: dit is (primair) een kennis- en educatieproject samen met de stichting RAIN en UNESCO-IHE in Delft. Hierin koppelen we het MDG 7 doel (toegang tot veilig drinkwater en duurzame sanitatie) aan Rainwater Harvesting initiatieven. De kennis- en educatiecomponent wordt geconcentreerd bij een Ethiopische student, die in anderhalf jaar tijd in Nederland zijn MSc gaat doen. Zijn afstudeer-opdracht wordt aan het project gekoppeld.

Via de medewerkers van Velt en Vecht (Stichting Msele) lopen ook enkele initiatieven in Ethiopië. Onder andere het bouwen van een toiletgebouw bij een highschool in AbiAdi en het bouwen van acht latrines (toiletten) op een school in het dorp Debark.

Tanzania: hier sluiten we aan bij een lopend EU-project onder de vlag van AMREF Flying Doctors. Het doel van dit MDG 7 project is om voor 65.000 mensen toegang tot veilig drinkwater en goede sanitatie te realiseren. We leveren expertise op het gebied van geo-informatie, communicatie, geohydrologie, sanitatie en waterkwaliteit. De educatie op het gebied van hygiëne is de belangrijkste duurzame succesfactor in dit project. Onze financiële bijdrage gaat vooral naar investeringen in sanitatie.

4 Andere projecten

Velt en Vecht is betrokken bij een project in Zuid-Afrika/Mozambique en Swaziland (Incomati rivier). Het Incomati-project is een grensoverschrijdend project, waarbij de aanpak van grensoverschrijdende samenwerking centraal staat. Dit project past binnen de kaders van ons eigen programma 'Flow in het Vechtdal'. Onze kennis delen we met de betrokken partijen in Zuid-Afrika /Mozambique en Swaziland.

5 (Inter)nationale organisatie

Velt en Vecht is lid van NWP en Aqua for All en is een werkgroeplid van de Task Force MDG's (initiatief vanuit de Unie van Waterschappen). Tevens is onze secretaris-directeur de voorzitter van de Werkgroep internationale zaken.

6 Contactpersonen

Amir Ametovic
Postbus 330
7740 AH Coevorden
0524 592222
a.ametovic@veltenvecht.nl

Hermen Klomp
Postbus 330
7740AH Coevorden
0524 592222
h.klomp@veltenvecht.nla.ametovic@veltenvecht.nl

2.23 Waterschap Veluwe

Op basis van gegevens uit 2008

1 Beleid

Door het AB is een nota Buitenlandbeleid vastgesteld.

2 Internationale samenwerking

Waterschap Veluwe is bezig om met partners een internationaal project mede te ontwikkelen of bij een lopend project aan te sluiten.

3 (Inter)nationale organisaties

Waterschap Veluwe is aandeelhouder van Aquanet en lid van NWP.

4 Contactpersoon

De heer Massink
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn
055 5272911
massink.pr@veluwe.nl

2.24 Waterschap Zeeuwse Eilanden

1 **Beleid**

Het bestuur heeft in 2008 de notitie Internationaal beleid vastgesteld, bestaande twee delen te weten:

Deel 1: het Programma Europabewust 2008-2010

Deel 2: Internationale samenwerking

De acties in de notitie Internationaal beleid worden gecoördineerd door de Werkgroep Internationale zaken. Er is een bestuurlijk en een ambtelijke Europacoördinator aangewezen.

2 **Grensoverschrijdende samenwerking**

België: Nederlands-Vlaamse Westerschelde overleg en het Schelde overleg.

3 **Internationale samenwerking**

Het waterschap heeft samen met de provincie Zeeland de Stichting Bangladesh - Zeeland opgericht. Deze stichting streeft er naar de in Nederland aanwezige kennis op het gebied van het watermanagement in het algemeen en de Zeeuwse kennis van een delta in het bijzonder, over te dragen ten behoeve van het land en de inwoners van Bangladesh. Jaarlijks volgt een daartoe geselecteerde student uit Bangladesh op kosten van de stichting bij de UNESCO-IHE in Delft een Msc-opleiding op het gebied van watermanagement.

Verder wordt ondersteuning verleend aan een water- en gezondheidsprogramma van Simavi in Bangladesh. Met dit programma worden de levensomstandigheden en daarmee de gezondheidssituatie van ruim 9.600 huishoudens (ca. 48.000 mensen) in 24 dorpen in Bangladesh verbeterd. Dit programma is in 2008 gestart en heeft een looptijd van drie jaar.

4 **Interreg-projecten**

ESCAPE: het project heeft tot doel de planmatige overheidsvoorbereiding op overstromingsrampen te verbeteren. Een tweede belangrijke doelstelling is het overstromingsbewustzijn bij de bevolking in de Noordzeekustgebieden door middel van gerichte risicovoorlichting te vergroten. Het is een samenwerkingsproject van de provincie Zeeland, Rijkswaterstaat, de Belgische provincies Oost- en West-Vlaanderen en het Engelse graafschap Essex.

New Orleans: kennisuitwisseling op het terrein van waterkeringen. Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van muskusrattenbestrijding.

5 **Contactpersoon**

Mr. L.C. Meijers

Postbus 1000

4330 ZW Middelburg

0118 621318

Lc.meijers@wze.nl

2.25 Waterschap Zeeuws-Vlaanderen

1 Beleid

Er is geen vastgesteld buitenlandbeleid.

2 Grensoverschrijdende samenwerking

België: Nederlands-Vlaamse Westerschelde overleg, NVIWO commissie Zeeuws-Vlaamse Kreeken (grensoverschrijdende samenwerking met diverse Vlaamse polders en wateringen (kwantiteitsbeheer), VMM + Aquafin, diverse provincies en het Vlaamse gewest.

3 Interreg-projecten

Schone Kreeken 3: het project richt zich op de bescherming en het herstel van natuur en landschap gerelateerd in het grensoverschrijdend kreekengebied. Hiertoe zal een aantal rioleringswerkzaamheden en kreekherstelprojecten met recreatief medegebruik worden uitgevoerd. Samen met Vlaanderen.

Duurzame watersystemen: in het gebied rond het Kanaal van Gent naar Terneuzen met als doelstelling het verbeteren van de functie van het watersysteem zodat deze een structuur versterkend karakter hebben en het creëren van duurzame ontwikkelingsmogelijkheden van het leefmilieu door optimalisatie van de waterbeheersing en kwaliteit in het watersysteem. Samen met Vlaanderen.

Optimalisatie Braakman-Leopoldskanaal: het project omvat het uitvoeren van een grensoverschrijdende watersysteemanalyse ten behoeve van het stroomgebied van de Braakman (NL) en het Leopoldskanaal (B). Er worden (op) metingen verricht op het Leopoldskanaal en bij de Braakman wordt een bijmaling geplaatst. Dit project houdt rekening met de WB21 problematiek.

Integraal waterbeheer Zwinregio: in de Ecologische Hoofdstructuur tussen de Zwinstreek en de Braakman is het waterhuishoudkundig systeem verbeterd. Tevens is de natuur- en landschapsfunctie versterkt. Daarvoor is een ecologische verbindingszone aangelegd naar de geïnundeerde Zwarte Polder te Nieuwvliet en is een aantal kunstwerken van een geautomatiseerd besturingssysteem voorzien in het afwateringsgebied van de Zwinpolder (B), Integraal Kustzonebeheer

'Natuurlijk Water': het project richt zich op het verbeteren van de integrale functie van het watersysteem en het versterken van de landschap en natuurfunctie in de Ecologische Hoofdstructuur tussen de Zwinstreek (Vlaanderen) en de Braakman (Nederland), door het opwaarderen van kreeken, het uitvoeren van kreekherstelprojecten, het herstellen van het beheer van bloemdijken en het optimaliseren van de landelijke waterkwaliteit in het grensgebied en het grensoverschrijdend uitwisselen van innovatieve ervaringsprojecten. Doordat sommige projecten ruimte voor water creëren wordt de grensregio beter voorbereid op de gevolgen van klimaatwijzigingen.

Interactief Waterbeheer: het project richt zich op het interactief en gebiedsgericht herstel van het waterkwantiteits- en kwaliteitssysteem en op het ontwikkelen van landbouwmethoden ter verbetering van de natuurlijke bodemvruchtbaarheid en omgeving (biodiversiteit).

4 Contactpersoon

Bram de Keuninck
Postbus 88
4530 AB Terneuzen
0115 641246
bdke@wszv.nl

2.26 Waterschap Zuiderzeeland

1 Beleid

Er is een buitenlandnota vastgesteld. Bij Zuiderzeeland functioneert een coördinatiegroep die activiteiten coördineert tussen drie kennisgroepen:

- Advisering Buitenlandbeleid en Europese ontwikkelingen
- Zuiderzeeland en internationale samenwerking
- Algemeen relatiebeheer, kennisuitwisseling en contacten

2 Internationale samenwerking

MDG sanitatie

Indonesië: startfase ten behoeve van vijf jarig programma 'sanitation in business for better health, food and energy' om in Indonesië (Flores) ca 68.000 sanitaire voorzieningen en 34.000 water supply systemen te realiseren in een duurzame en hygiënische omgeving waarin waste en wastewater adequaat worden verwerkt, hergebruikt en/of afgevoerd.

MDG sanitatie

Zuid-Afrika: oriëntatie op mogelijkheden voor een Urban Matters project in Kaapstad (sloppenwijk Philippi), Zuid-Afrika. Door verbetering van sanitaire omstandigheden en het lokale watersysteem verbetert de leefomgeving in Philippi.

Governance/Capacity Building

Bangladesh: het waterschap Zuiderzeeland zit in een traject om met drie partijen een twinning arrangement te starten (Ministry of Water Resources, Bangladesh Water Development Board, Water Resources Planning Organisation). Het gaat om een langjarige samenwerking op het vlak van institutional capacity building. Mogelijke thema's zijn: decentraal waterbeheer, integraal stroomgebied beheer, participatief waterbeheer, beheer & onderhoud en integrale planning.

Het Waterschap Zuiderzeeland zoekt voor zijn MDG07 projecten samenwerking met de waterschappen Vallei & Eem en Veluwe.

Het Waterschap Zuiderzeeland ontvangt regelmatig bezoekers/groepen uit het buitenland. Wij hebben daarvoor Engelstalige folders ontwikkeld over de taken, het gebied en de kunstwerken van het waterschap.

3 Interreg-project

INTERREG IV project - SAWA ('FLOWS2'): Duitsland, Zweden, Noorwegen en Schotland. Zuiderzeeland heeft de volgende projectvoorstellen ingediend:

- Optimalisatie Beslissingen Ondersteunend Systeem;
- Economische en maatschappelijke effecten van differentiatie veiligheidsnormen Flevoland;
- Stedebouwkundige ontwikkeling in een toekomstig wateroverlastgebied;
- Bodemdaling: de gevolgen in een rode delta;
- Uitbreiding educatiepakket onderwijs (groep 7);
- Jongerenpanel 2009 (thema klimaatverandering);

- Ontwikkelen Interactieve Animatie Klimaatverandering;
- Omgaan met (bijna) overstromingen: de (on)mogelijkheden van evacuatie in de polders;
- Klimaatbestendigheid nu en in de toekomst.

4 Contactpersoon

Rens Huisman

Postbus 229

8200 AE Lelystad

0320 274911 / 06-1132 4141

r.huisman@zuiderzeeland.nl

3 Activiteiten van de Unie van Waterschappen

3 Activiteiten van de Unie van Waterschappen

1 Beleid

Eind 2005 is de vorige buitenlandnota door het Uniebestuur vastgesteld; Geen brug te ver, nota internationale zaken, Unie van Waterschappen 2005-2010. In 2009 is samen met de waterschappen en externe stakeholders gewerkt aan een nieuwe visie op het internationale beleid van de waterschappen. Deze visie is in december 2009 vastgesteld door de ledenvergadering (bijlage 2).

Als uitwerking van het Europese beleid van de Unie van Waterschappen is januari 2008 in samenwerking met STOWA de wegwijzer EUROPA-bewust uitgegeven.

2 Europese beleidsontwikkeling, grensoverschrijdende samenwerking en internationale samenwerking

Europese beleidsontwikkeling

In 2004 is met de opening van bureau Brussel een start gemaakt met actieve belangenbehartiging in het Europese besluitvormingsproces. Lidmaatschap van diverse Europese koepelorganisaties wordt gebruikt om de invloed van de belangenbehartiging te vergroten. Sinds 2008 wordt gewerkt met verschillende dossierteams, waarbij waterschappen een actieve bijdrage leveren aan de prioritaire dossiers die in Brussel spelen. Vanaf 2010 zal worden gewerkt met één dossierteam waarin per waterschap één vertegenwoordiger zal plaatsnemen.

Grensoverschrijdende samenwerking

De Unie van Waterschappen richt zich hierbij vooral op de bestuurlijke dialoog en heeft daartoe reeds driemaal een bestuurlijke conferentie georganiseerd over de Kaderrichtlijn Water (2006 in Edam, 2007 in Maastricht, 2008 in Papenburg). Januari 2010 zal de vierde conferentie plaatsvinden in Middelburg. De inzet in riviercommissies gebeurt door de waterschappen zelf.

Internationale samenwerking

Waar voorheen de Unie van Waterschappen met de waterschappen vooral betrokken was bij de samenwerking met regionale waterbeheerders in het kader van MoU's van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, heeft de Unie van Waterschappen nu een aantal eigen samenwerkingsverbanden opgericht:

- **Slowakije:** in februari 2008 is een Letter of Intent ondertekend tussen de Unie van Waterschappen en het Slovak Water Management Enterprise. Vooralsnog is Regge en Dinkel actief.
- **Roemenië:** samen met Roer en Overmaas, Rijnland, Groot Salland, Rivierenland en Hunze en Aa's. In juni 2008 is de Letter of Intent omgezet in een Memorandum of Agreement tussen de Roemeense overheidsorganisatie Apele Romane en de Unie van Waterschappen.
- **Zuid-Afrika:** samenwerkingsovereenkomst gericht op oprichting catchment management agencies, samen met Groot Salland en Fryslân.

- Oekraïne: Memorandum of Understanding vanuit de Unie van Waterschappen met SCWM Oekraïne. Praktische invulling geschiedt door Groot Salland en De Dommel.
- Unesco IHE: Memorandum of Understanding tussen Unesco IHE en de Unie van Waterschappen. De MoU richt zich op fellowship, samenwerking tussen waterschappen en Unesco IHE, studentenondersteuning, kennisuitwisseling.

Via het Ministerie van Verkeer en Waterstaat is er samenwerking met regionale waterbeheerders in de volgende landen:

- Hongarije: de Unie van Waterschappen is deelnemer aan de MoU tussen Nederland en Hongarije.
- Egypte: de Unie van Waterschappen is lid van het Egyptepanel, adviesorgaan van Minister van Waterbeheer en Irrigatie.

Turkije: de Unie van Waterschappen neemt samen met Waterschap De Dommel en Waterschap Veluwe deel aan een volledig door het Ministerie van Economische Zaken gesubsidieerd project van SenterNovem inmiddels Agentschap NL om een handreiking voor de afvalwaterzuivering te maken.

Namens de waterschappen heeft de Unie van Waterschappen op 30 juni 2007 'Het akkoord van Schokland' ondertekend. Het akkoord richt zich op de Millennium Ontwikkelingsdoelen en de Unie van Waterschappen heeft zich met de watersector uitgesproken om zich actief in te zetten voor MDG 7; duurzaam toegang tot veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen.

NWB-fonds

De Nederlandse Waterschapsbank heeft in nauwe samenspraak met de Unie van Waterschappen op 22 maart 2007 de Stichting NWB Fonds opgericht. Het doel van het fonds is (mede) financiering van projecten op het gebied van internationale samenwerking door de waterschappen. De totale storting in het fonds wordt € 25 miljoen. Met de renteopbrengsten van dit fonds krijgen de Unie van Waterschappen en de afzonderlijke waterschappen een betere mogelijkheid om gezamenlijk met hun partnerorganisaties waterbeheerprojecten in ontwikkelingslanden te realiseren. Door ondersteuning van het fonds zal kunnen worden bereikt dat andere vormen van financiering kunnen worden aangetrokken. Door deze co-financiering wordt de reikwijdte en de omvang van de te realiseren projecten groter.

3 (Inter)nationale organisaties

De Unie van Waterschappen is aandeelhouder van Aquanet en lid van het NWP. Verder neemt de Unie deel aan de EUWMA, Eureau, EWA en de IWA. De Unie van Waterschappen is lid van Nethcid, het nationale portaal van ICID (International Commission on Irrigation and Drainage).

4 Interreg-projecten

De Unie is lid van de Water Expert Groep voor Interreg-projecten.

5 Contactpersonen

Cathelijn Peters (Programmaleider internationaal)
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
070 3519734
06 51749128
cpeters@uvw.nl

Marcel de Ruijter (Europese beleidsontwikkeling en Internationale samenwerking)
070 3519756
mruijter@uvw.nl

Barber Dordregter (NWB Fonds en Millennium Development Goals)
070 3519769
bdordregter@uvw.nl

Robert Schröder (Bureau Brussel)
0032 497408880
schroder@vewin-uvw.be

Peter Pex (Bureau Brussel)
0032 495307307
mail@peterpex.nl

4 English summary

4 English summary

International working contacts Dutch Regional Water Authorities 2009

The summary is not all-inclusive.

Waterschap Brabantse Delta

Cross-border

Belgium:

- cross-border agreement on with Belgian water authorities;
- local transboundary cooperation: Mark-Merkske Commission;
- participation in the board of the Belgian waterboard Mark & Weerij;
- bilateral consultation Water Framework Directive with the Flemish Environmental Agency (VMM);
- member of the board of the cross border park 'De Zoom - Kalmthoutse Heide'.

Belgium, Germany, Luxembourg, France: participation in Meuse river basin cooperation group.

Belgium, France: preliminary consultation International river Scheldt Commission

France, Germany, the Netherlands: I-Five (Innovative Instruments and Institutions in Implementing the Water Framework Directive). In cooperation with Technical University Delft (2008-2010).

International Development Cooperation

Malawi - Nkhoma Hospital: assist the management of Nkhoma Hospital (Malawi) by the improvement and the renovation of the waste water treatment system. This project is a cooperation with SIMAVI (a Dutch NGO).

Nicaragua - Corn Islands: support the Municipality of Corn Islands by solving persistent water problems (in cooperation with two other Dutch waterboards, De Dommel and Aa en Maas).

China - Yangzhou: participate in the cooperation between the city of Yangzhou (China) and the region Brabant West.

Other: the water board welcomes foreign visitors and international students in order to share knowledge and practical experiences.

Interreg-projects

Belgium, the Netherlands: Interreg IV A project Interactive Watersystems Benelux Middengebied (InWa), 2008-2011.

Belgium, the Netherlands: Interreg IV A project in order to improve the grip on the exotic species, 2009-2012.

Germany, Luxembourg, France: Interreg IVb project AMICE (A Coordinated Strategy of the Meuse to the Impacts of Climate Evolutions on Floods and Droughts with the Perspective of Sustainable Development in the International Catchment Basin), 2009-2012.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Policy

A new policy on International Affairs has been approved, effective since the end of 2008. One of its key issues concerns the investment of knowledge and human resources in international development projects, with a annual maximum of 1500 man hours and a small budget of €50,000. This adds up to 0.2% of the annual budget of the regional water authority.

Another key issue concerns the exchange of knowledge, experience and expertise at the European level, for instance concerning the so-called 'priority files' in the European Parliament in Brussels, and also the International Commission for protection of the River Rhine.

Thirdly, the regional water authority regularly receives students of the International School for Hydraulic Engineering IHE to work on their thesis.

International Development Cooperation

Matagalpa (Nicaragua):

Since 2007, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden is involved in a project in Matagalpa, together with the regional water authority de Dommel, Aqua4All and the Lettinga-associates foundation. The main goal of this project is to improve the availability of drinking water for the people of the city of Matagalpa. Surface water availability is being affected by lack of rural sanitation facilities, and pollution of the water by coffee farmers and cattle. The focus of the project is on the catchment areas of two rivers, the Río Molino Norte and the Río San Francisco. In order to reach the goal mentioned above, three different categories of project activities are being implemented:

- 1 Construction of drinking water supply systems and sanitation facilities in 6 rural communities within the two catchments.
- 2 Development of appropriate technology for anaerobic water treatment on the coffee farms.
- 3 Implementation of a programme for water quality and water quantity monitoring, and development of an integrated water resources management-strategy.

Other projects

- At present, the first steps are being undertaken to participate in a multi-sectoral project of the Dutch NGO Cordaid called 'Urban Matters', in Kisumu, Kenya. Moreover, a joint effort between the city of Utrecht and the regional water authority is initiated to find appropriate solutions for sanitation in the Nicaraguan city of León.
- Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden regularly welcomes missions from abroad.

Membership of international organisations

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden is a member of the Netherlands Water Partnership NWP, the International Water Association IWA, and Aqua4All.

Wetterskip Fryslân

International Development Cooperation

South Africa: cooperation project (2009-2010) with Breede Overberg Catchment Management Agency (in Western Cape province). Including municipalities of Breede Wine Valley and Overstrand (South Africa) and Sneek (The Netherlands). Focus on capacity building.

Mozambique: improving water and sanitation services. Joint project (2009-2013) with Province of Fryslân, the Frisian municipalities and Vitens. In framework of MDG-7.

Interreg-projects

Belgium, Denmark and Germany: Interreg IV B project CLIWAT (2009-2011): Salinity distribution survey in groundwater.

North Sea region: Interreg IV B project Cradle to cradle Islands (2009-2012): Sustainability of Waste water treatment plants.

International cooperation structures: Wetterskip Fryslân is a member of EU-IMPEL and the Frisian Water Alliance.

Waterschap Groot Salland

International Development Cooperation

Hungary: active orientation on possibilities for cooperation with Hungarian water board associations. Project is finished.

Latvia: project on sanitation with province Overijssel, and waterschappen. Project is completed.

Romania: cooperation of the province of Teleorman with the province Overijssel, together with waterschappen.

Ukraine: support to bilateral cooperation between Ministries of Agriculture in Ukraine and the Netherlands. Twinning Project with Crimean and Dutch local governments on Provincial, municipal and regional water authority level.

South Africa: cooperation with Department of Water Affairs and Forestry (DWAF) on establishment of Catchment Management Agencies. Cooperation with the Catchment Management Agency for the Inkomati River; cooperation on Municipal level in the area of Nelspruit (Mpumalanga) with the Municipality Nkomazi and Zwolle + Dalfsen (Netherlands); cooperation on transboundary water management with ARASUL Mozambique; Inkomati CMA South Africa and Inkomati River Basin Authority Swaziland.

Interreg-projects

United Kingdom: Interreg-project PURE, on recovery of water systems with Sweden. INTERREG JAF project: Joint Approach to Flooding with Wasserverband Eiffel - Ruhr, Parrett Catchment Project (UK) and waterschappen. PURE Interreg-project on water system recovery with Sweden. Project is finished.

Sweden: PURE Interreg-project on water system recovery with UK. Project is finished

Germany: INTERREG JAF project: Joint Approach to Flooding with Wasserverband Eiffel - Ruhr, Parrett Catchment Project (UK) and waterschappen. Project is finished.

Waterschap Hollandse Delta

International Development Cooperation

Russia: follow up project Water in the City with Vodokanal St. Petersburg together with the municipality of Dordrecht. Aspects: education and training programs for professionals.

Senegal: spin-off of a water management project in St Louis in the Senegal river with UNESCO IHE and the water authority Rivierenland.

Interreg-projects

Belgium: FRAME project with province Zuid-Holland and UK on reduction of flood risks by combining flood control areas.

United Kingdom: FRAME project with the province Zuid-Holland and Belgium on reduction of flood risks by combining flood control areas.

United Kingdom: URBAN FLOOD MANAGEMENT project with London Hamburg and Dordrecht on reduction of flood risks in urban areas.

Germany: URBAN FLOOD MANAGEMENT project with Hamburg, London and Dordrecht on reduction of flood risks in urban areas.

EU: MBR PROJECT EUROMBRA development of membrane bioreactor technology for advanced municipal wastewater treatment strategies with 18 partners (2 partners outside Europe).

Waterschap Peel en Maasvallei

International Development Cooperation

Turkey: Capacity building support to the water sector for implementing WFD.

Cameroon and Gambia: two sanitation projects (in preparation) to support MDG7 of de UN.

Interreg-projects

Germany: agreement on maintenance of Niers (Niers & Gelderns-Niers canal). Operational management agreement with Wasser-Bodenverband Baalerbruch (Kavelaer). Project 'Aqua-planning Swalm' on transboundary nature development (www.aqua-planning-schwalm.com).

In 2009/2010 an Interreg IVa project starts together with German Partners Niersverband and Schwalmverband. This project will be focussed on the coöperation in the field of research and brook restauration.

Belgium: participation in basin committees Maas/Niers and Thornerbeek-Jeker-Witbeek-Voer. Interreg IV A project Interactive Watersystems Benelux Middengebied (InWa), 2008-2011.

Waterschap Reest en Wieden

Letland: project on sanitation with province Overijssel, and Water Boards. Project almost completed.

Romania: exchanges and project in preparation on Prut river. Teleorman project in preparation with Provinces Overijssel and Gelderland, and with Water Boards.

Waterschap Rijn en IJssel

Cross-border

Germany: participation in two transboundary committees and cooperation with Deichverbande, Kreis Borken, BR Münster and Kreis Kleve for regional streams, but also on flood calamity management for the Rhine river. Regular working contacts on transboundary water courses.

International Development Cooperation

Romania:

- Teleorman project with province Overijssel and 6 other waterboards.
- Cooperation with Olt river directorate on flood risk reduction measures in the upper part of the Olt river.
- Cooperation with Satu Mare by enlarging a sewer treatment plant

Nicaragua: Waterschap Rijn and IJssel, city of Doetinchem, Vitens-Evides International and LeAF foundation work together to improve the drinking water supply and sanitation facilities in the urban and rural areas of La Libertad, Nicaragua. This 3 year programme starts in July 2009.

Suriname: Rijn and IJssel and World Waternet advise Waterschap MCP on capacity building and sustainable water management in Nickerie, Suriname.

USA: in 2008 a student from the Calvin University of Michigan finished a practical training at Waterschap Rijn and IJssel.

Waterschap Roer en Overmaas

Cross-border

Germany: participation in Permanent transboundary committee Meuse-Rur and working groups. Regular working contacts with Wasserverband Eiffel-Rur (WVER) Frequent contacts with all water authorities in Germany bordering with Limburg. Working group Public Participation WFD Nordrhein Westfalen. Transboundary working group WFD monitoring Rhine East and Meuse. Monitoring group surface water monitoring coal mining Garzweiler. Core group river basin management plan Rur. Various projects on transboundary streams. International Meuse Commission. NOAH, INTERREG III project on flood forecasting, led by STOWA, with 'Hochwasserschutzzentrale Köln', the country of Baden-Württemberg, represented by 'Regierungspräsidium Karlsruhe', water authorities and others. AMEWAM project on research and public information to erosion and surface run-off, with UK.

International Development Cooperation

Slovak Republic: support to regional implementation of WFD, together with waterschappen.

Hungary: Euregion cooperation Meuse-Rhine and Carpathian Region, led by province of Limburg.

Romania: Euregion cooperation Meuse-Rhine and Carpathian Region, led by province of Limburg. Cooperation on flood risk mapping. VNG Logo East project for international cooperation on financing water; introduction of a water tax with according to the Dutch model. Now transformed into Equilibrium Europe Romania project with the cooperation of the Romanian Government and ARNE.

Turkey: capacity building support to the water sector for implementing WFD and capacity strengthening of implementation of the Nitrates Directive.

Kenya: drinking water and sanitation MDG7 project in the region of Kajiado in cooperation with A4A, Amref and WML.

Tanzania: drinking water and sanitation MDG7 project in the region Chalinze-Mzee in cooperation with Foundation Friends of Chalinze-Mzee and Aqua4All.

Interreg-projects

AMICE: within the Interreg project Amice (lead by EPAMA from France) a project is planned to study the possibilities to operate the multifunctional storage basins in the Eifel adapted to the water needs downstream, as well as to climate change (flood reduction, maintenance of minimum low-flow).

FLOODWISE (implementation of the EU Flood Directive with pilot projects with 15 partners in 8 countries).

AALFRED: river restoration, fish migration and restoration of old meanders in the Roer river in an Interreg project together with WVER

Belgium: regular working contacts with basin committee Thornerbeek Jeker-Voer. Bilateral Flemish Meuse Committee. International Meuse Commission. Bilateral meetings with Wallonian Ministry for the Environment, with province of Limburg, Dutch Ministry of Transport Public Works and water Management. Project Aaquadra for Jeker, Geul, Voer and Berwinne, including a Walloon River Contract for the measures to be taken, and trans border pilotprojects on river restoration, fish migration and flood management.

Luxemburg: International Meuse Commission.

France: International Meuse Commission.

United Kingdom: AMEWAM project on research and public information to erosion and surface run-off, with Germany.

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK)

International Development Cooperation

Indonesia: project addressing institutional and technical aspects of urban water management in Semarang. Part of VNG-International LOGO SOUTH 2007-2010. In the institutional part of the project, HHSK is involved in the development of an organisation involved in sustainable operation and maintenance of the flood protection and watermanagement facilities. The project was initiated by the MoU, in 2001 signed by the Indonesian and Dutch Central Government on the subject of introducing a polder system in waterfront cities.

The technical part of the project (financed by Partners for Water and executed by Witteveen & Bos) is ready. In 2010 the construction of the facilities will start. An international steering committee (with representatives of the municipality of Semarang, Indonesian Provincial and Central Government, the Dutch Ministry of Transport and Water affairs, HHSK and Witteveen & Bos) meets once a year to control and gear the activities. In 2009 a decision will be taken on the best possible organisation in which representatives of the municipality and representatives of the inhabitants of the Banger area (the Provisional Polder Board) will be responsible for the operation and maintenance.

As this is a pilotproject, guidelines are written so the lessons leard can be used on other waterfront cities. This institutional part of the project, in which solid waste management is involved, is financed by VNG-Logo South en co-financed by the NWB Fund.

Interreg-projects

United Kingdom: TRUST project on strategic, practical and innovative solutions for water management and spatial planning. Partners: British Waterways, Glasgow City Council, Province Noord-Holland and GOM West-Vlaanderen (Belgium).

Belgium: TRUST project on strategic, practical and innovative solutions for water management and spatial planning. Partners: GOM West-Vlaanderen, British Waterways, Glasgow City Council and Province Noord-Holland.

Urban Habitats: HHSK is the lead partner in the project. In this project four partners share experience and knowledge: the Dutch Water Board of Schieland en de Krimpenerwaard, the Flemish VLM, the British Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) and the council Southend on Sea. The aim of Urban Habitats is to improve the availability and quality of urban natural spaces and enhance awareness and engagement of Urban Nature by local communities. The waterboard of Schieland en de Krimpenerwaard participates with the project 'Kralingse Plas'

Waterschap Zeeuwse Eilanden

Belgium: ESCAPE project on preparedness to flooding. Partners: Flanders, Essex (UK), province Zeeland, Dutch Ministry of Transport, Public Works and water Management.

United Kingdom: ESCAPE project on preparedness to flooding. Partners: Flanders (Belgium), Essex, province Zeeland, Dutch Ministry of Transport, Public Works and water Management.

Bangladesh: Bangladesh foundation, with province Zeeland.

Bangladesh: Water- en Healthprogram Simavi.

Unie van Waterschappen

Hungary: cooperation (Letter of Intent) with VTÖSZ, Hungarian union of water management associations, on areas of mutual interest, supported by regional water authorities.

Romania: cooperation (Memorandum of Agreement) with Romanian Company Apele Romane supporting cooperation between regional branches of Apele Romane and regional water authorities.

Ukraine: cooperation (Memorandum of Understanding) with Ukrainian State Committee for Water Management, supported by regional water authorities.

Slovakia: cooperation (Letter of Intent) with Slovak Water Management Enterprise supporting cooperation between regional branches and regional water authorities.

Egypt: member of Advisory Project Panel on Water management to Minister of Water Resources and Irrigation.

South Africa: cooperation (Letter of Intent) with South African Department Water Affairs, and Forestry on establishment of Catchment Management Agencies, 2004, supported by Wetterskip Fryslân and the Regional Water Authority Groot Salland.

Bijlage 1: Overzichtstabel landen - lopende projecten en
contacten waterschappen 2009

Bijlage 1: Overzichtstabel landen - lopende projecten en contacten waterschappen 2009

	Interreg projecten	Europa																	
		Nederland	Grens		Bulgarije	Denemarken	Frankrijk	Griekenland	Hongarije	Kroatië	Letland	Luxemburg	Noorwegen	Oekraïne	Polen	Roemenië	Servië	Slowakije	Spanje
			België	Duitsland															
Aa en Maas	3	IR	IR	GS IR			IR					IR				C			C
AGV (Waternet)	0																		
Blija Buitendijks	0																		
Brabantse Delta	3	IR	GS IR	GS IR IS			GS IR IS					GS IR			C				
De Dommel	1		GS IR											IS					
Delfland	-				IS										IS				
De Stichtse Rijnlanden																			
Fryslân	2	IR	IR	IR		IR													
Groot Salland	2		IR	IR			IR					IR		IS		IS			
Hollandse Delta	4		IR	IR		IR							IR						
Hollands Noorderkwartier	1			IR IS									IR		IS				
Hunze en Aa's	3	IR	IR	GS IR		IR							IR			IS			
Noorderzijlvest	2		IR	IR		IR							IR						
Peel en Maasvallei	2		GS IR	GS IR														C	
Reest en Wieden	0															IS			
Regge en Dinkel	1		IR	GS IR			IR									IS		IS	
Rijn en IJssel	1	IR		GS IR												IS			
Rijnland	0			IS												IS			
Rivierenland	4		IR	GS IR			IR												
Roer en Overmaas	8		GS IR	GS IR			IR	IR	IR		IR				IS	IS IR	C		IR
HHSK	2	IR	IR																
Vallei & Eem	0																		
Velt en Vecht	-			GS												IS			
Veluwe	0																		
Zeeuwse Eilanden	1	IR	IR																
Zeeuws-Vlaanderen	6	IR	IR																
Zuiderzeeland	2	IR		IR						C			IR						
UvW									IS					IS		IS		IS	

GS= Grensoverschrijdende samenwerking

IS = Internationale samenwerking

(voor factsheets zie www.uvw.nl dossier internationaal)

	Verenigd Koninkrijk	Zwitserland	Bangladesh	China	Egypte	Ethiopië	Ghana	Gambia	Indonesië	Kameroen	Kenia	Malawi	Marokko	Mozambique	Nederlandse Antillen	Nicaragua	Russische Federatie	Senegal	Soedan	Sri Lanka	Suriname	Tanzania	Turkije	Verenigde Staten	Vietnam	Zuid-Afrika
				IS												IS	SA			IS						
				IS				IS					IS		IS						IS		IS			
			IS									IS				IS								C		
																IS			IS	IS						
																								IS		IS
											IS					IS										
														IS												IS
IR	IR			IS				IS																		IS
IR																	IS	IS								
IR																IS										
IR																										
IR																										
C							IS		IS														IS			
													IS													
IR			IS			IS																				
																IS					IS			IS		
																										IS
IR																		IS							IS	
											IS											IS	IS			
IR								IS																		
																										IS
				IS																		IS				
																										IS
IR		IS																						IS		
IR		IS						IS																		IS
				IS																			IS			IS

IR = Interreg-projecten

C = contact

Bijlage 2: Visie Internationaal Beleid Waterschappen

Inleiding

Waterschappen bevinden zich en bewegen zich in een internationale omgeving. Veel van de milieuwetgeving die direct van invloed is op het uitvoeren van de kerntaken van waterschappen wordt door de Europese Unie vastgesteld. Internationale stroomgebieden zijn de basis voor het Nederlandse waterbeheer. Nederland heeft een vooraanstaande positie in de wereld, maar niet het monopolie op technische en innovatieve ontwikkelingen in de watersector. Veel waterschappen voelen een verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan oplossingen voor mondiale watervraagstukken. De keuze bestaat daarom niet meer uit het wel of niet actief zijn in een internationale context, maar uit de manier waarop een waterschap zich manifesteert en positioneert in deze context.

Terugblik

Nederland werkt al jarenlang samen met zijn bureaus binnen de internationale stroomgebieden Rijn, Maas, Eems en Schelde. De fysieke verbondenheid en de benedenstroomse ligging van Nederland vormt de basis voor samenwerking door middel van kennisuitwisseling, beleidsafstemming, en het realiseren van gemeenschappelijke projecten.

Het belang van Europa als wetgever is de afgelopen jaren alleen maar toegenomen. Waterschappen voelen direct de consequenties hiervan. Bovendien hebben Europese instellingen financiële middelen beschikbaar waarvan waterschappen gebruik kunnen maken in de uitoefening van hun taken. Sinds medio 2004 worden de belangen van de waterschappen rechtstreeks bij de instellingen van de Europese Unie behartigd door Bureau Brussel: de gezamenlijke belangenbehartiging van de Unie en VEWIN.

In de negentiger jaren van de vorige eeuw kwamen de eerste samenwerkingsprojecten van Nederlandse waterschappen met organisaties in ontwikkelingslanden van de grond. De millenniumdoelen van de Verenigde Naties en het tweede Wereld Water Forum in Den Haag waren voor meer waterschappen aanleiding om activiteiten in ontwikkelingslanden te ondersteunen. In 2002 was de helft van de waterschappen actief in Oost-Europa (toekomstige lidstaten van de Europese Unie) en was 40% kleinschalig actief in Derde Wereldlanden. In 2008 was dit opgelopen naar tweederde van de waterschappen in Oost-Europa en 23 van de 26 waterschappen in ontwikkelingslanden buiten Europa. Met name 'Het Akkoord van Schokland' in 2007 en het International Year of Sanitation (2008) prikkelde waterschappen om behoeftige waterorganisaties in ontwikkelingslanden de helpende hand te reiken.

De eerste nota internationale zaken van de Unie van Waterschappen, 'Geen brug te ver' heeft voor de periode van 2005 tot 2010 de uitgangspunten neergelegd voor de internationale activiteiten van waterschappen. Daarmee is een impuls gegeven om de horizon van de waterschappen te verbreden naar het internationale speelveld.

Drie pijlers

De internationale nota 'Geen brug te ver' is gestoeld op drie pijlers: Europese beleidsontwikkeling, grensoverschrijdende samenwerking en Internationale samenwerking. Voor de drie pijlers zijn doelstellingen opgesteld voor 2010.

Met betrekking tot de eerste twee pijlers, Europese beleidsontwikkeling en grensoverschrijdende samenwerking, zijn de ontwikkelingen gestart en is een fase van consolidatie aangebroken. Op het gebied van de Europese beleidsontwikkeling functioneert het gezamenlijke kantoor van de Unie van Waterschappen en VEWIN, Bureau Brussel en wordt er actief ingezet op de behartiging van de belangen bij de Europese instellingen. Door middel van dossierteams, informatievoorziening over Europese ontwikkelingen en bezoeken aan Brussel is de betrokkenheid van de waterschappen bij de Europese processen vergroot. Het initiatief 'Europa bewust' dat is gestart om het Europa-bewustzijn bij de waterschappen te vergroten, heeft geleid tot betere inbedding van Europese wetgeving in het beleid van de waterschappen.

Grensoverschrijdende samenwerking van waterschappen is de afgelopen jaren door het organiseren van internationale conferenties, actief ondersteund door de Unie van Waterschappen. Samenwerkingsinitiatieven tussen waterschappen met partijen over de Duitse en Belgische grens zijn tot stand gekomen en bevinden zich nu in een fase van voortzetting en verdere ontwikkeling. De rol van de Unie zal zich daarom in de toekomst beperken tot het bevorderen van structurele grensoverschrijdende samenwerking met het oog op de Europese en institutionele dimensies daarvan. Deze faciliterende functie van de Unie van Waterschappen zal niet verder in nieuw beleid worden benoemd.

Integrale visie

Deze visie op het internationale beleid van de waterschappen richt zich daarom niet specifiek op de beide bovengenoemde velden. De visie richt zich op hoe waterschappen zich positioneren in voor hen relevante raakvlakken in de internationale context, waar Europese beleidsontwikkeling en grensoverschrijdende samenwerking een integraal onderdeel van uitmaken. Daarnaast richt de visie zich op de manier waarop waterschappen zich bewegen op het gebied van de derde peiler uit de eerste Nota internationale zaken, de Internationale samenwerking van waterschappen. Veel waterschappen hebben zich daar in de afgelopen jaren al verder in ontwikkeld. Deze visie geeft deze activiteiten een kader te waarin de internationale samenwerking zich verder kan ontwikkelen zodat doelstellingen en ambities efficiënter en effectiever kunnen worden gerealiseerd.

1 Ambitie

De waterschappen hebben een internationale ambitie. Deze internationale ambitie is voor het eerst vastgelegd in de Nota internationale zaken van de Unie van Waterschappen, 'Geen brug te ver' voor de periode 2005 - 2010. Daarnaast hebben de waterschappen zich net als andere belangrijke partijen in de Nederlandse watersector met de ondertekening van 'Het Akkoord van Schokland', verbonden om zich, door bundeling van krachten, in te zetten voor het realiseren van de Millennium Doelstel-

lingen (MDG's) van de Verenigde Naties. In dit visiedocument wordt een voorstel gedaan voor de invulling van de internationale ambitie van de (Unie van) waterschappen. Daarbij wordt rekening gehouden met de waterschappen als autonome organisaties en de rol die de Unie van Waterschappen kan vervullen als koepelorganisatie.

De waterschappen zijn decentrale functionele overheden, gefinancierd door opbrengsten van belastingen en heffingen. Dit brengt bepaalde beperkingen met zich mee als het gaat om hoe waterschappen zich inzetten op het gebied van internationale samenwerking. Bij alle internationale interacties van waterschappen dient daarom hetzelfde uitgangspunt te prevaleren: de internationale acties sluiten aan bij de kerntaken van het waterschap. Deze aansluiting kan zeker ook beredeneerd worden vanuit een verantwoordelijkheid naar het buitenland die gevoeld wordt bij het uitoefenen van de kerntaken van het waterschap.

2 Internationale context

De context waarbinnen waterschappen in aanraking komen met het internationale speelveld valt in twee categorieën te verdelen:

- de internationale context voor het uitvoeren van (nationale) kerntaken;
- de internationale context met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen.

2.1 Uitvoeren van (nationale) kerntaken

Hoewel het uitvoeren van kerntaken een nationale, of beter zelfs, een regionale aangelegenheid is, vallen deze taken niet vanuit een puur nationaal perspectief te bezien. Waterschappen realiseren zich dat voor een goede uitvoering van de kerntaken het van belang is ook de internationale context te beschouwen en gebruik te maken van de mogelijkheden die zich voordoen. De internationale context manifesteert zich op drie terreinen: beleid, kennis en financiële stromen. Op deze terreinen hebben de waterschappen en de Unie van Waterschappen een eigen rol, die elkaar waar mogelijk aanvult.

Beleid

Veel van het beleid dat van invloed is op de kerntaken van de waterschappen wordt gemaakt door de Europese Unie. Per definitie wordt dit beleid gemaakt in en voor een internationale context door de betrokkenheid van de verschillende Europese lidstaten. Het is van groot belang er naar te streven dat het Europese beleid voor de waterschappen uitvoerbaar is en geen onhaalbare verplichtingen met zich meebrengt. Een effectieve belangenbehartiging is daarom van groot belang.

De verantwoordelijkheid voor de belangenbehartiging van de waterschappen als sector ligt bij de Unie van Waterschappen. Europese belangenbehartiging door individuele waterschappen zou niet effectief en efficiënt zijn. Door middel van Bureau Brussel, de gezamenlijke vertegenwoordiging met VEWIN bij de instellingen van de Europese Unie, geeft de Unie van Waterschappen invulling aan deze verantwoordelijkheid. Vanuit het toenemende belang van het Europese beleid voor de kerntaken van de waterschappen bestaat de wens dat de waterschappen een vertegenwoordiging krijgen in het Comité van de Regio's.

Alhoewel het voor waterschappen niet opportuun is om een eigen belangenbehartiging in Brussel te voeren, hebben zij een zeer belangrijke rol in de Europese belangenbehartiging. Het actief inbrengen van informatie en betrokken zijn bij het tot stand komen van de inhoudelijke positiebepaling op Europese dossiers draagt sterk bij aan het succes van de belangenbehartiging.

Visie: De Unie van Waterschappen blijft zich verder ontwikkelen in de Europese belangenbehartiging als een gewaardeerde partner voor de Europese instellingen op het gebied van Europese beleidsontwikkeling omtrent (decentraal) waterbeheer. De waterschappen leveren hiervoor de noodzakelijke inhoudelijke input zodat hiermee een gedragen positie ontstaat.

Kennis

Nederland en de waterschappen hebben veel kennis van de watersector en hebben internationaal een sterke positie opgebouwd op dit gebied. Deze positie is gebaseerd op een zeer rijke (bestuurlijke) traditie en biedt vele mogelijkheden in binnen- en buitenland. Andere landen ontwikkelen zich in de watersector echter ook in snel tempo op gebied van kennis, technologie en innovatie. Belangrijke voorbeelden zijn de Verenigde Staten, Japan, China en West-Europese landen. Het is van belang dat de waterschappen op de hoogte zijn van de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kennis, technologie en innovatie, zodat deze toegepast kunnen worden in de uitvoering van hun taken. Daarnaast kan strategische samenwerking in sterke mate bijdragen aan de voortzetting van de eigen kennisontwikkeling en het werken aan innovatieve methoden om met nieuwe uitdagingen om te gaan. Aansluiting bij internationale ontwikkelingen biedt ook mogelijkheden om buiten Nederland interesse te wekken voor eigen technologische ontwikkelingen en deze actief uit te zetten.

De Unie van Waterschappen is als koepelorganisatie van de waterschappen in staat om op het internationale toneel een netwerkfunctie te vervullen. Zij kan als centraal aanspreekpunt de waterschappen vertegenwoordigen op internationale fora, optreden bij internationale delegaties en ontwikkelingen monitoren. De Unie van Waterschappen heeft daarbij de verantwoordelijkheid om informatie uit te zetten bij de waterschappen en te faciliteren bij betrokkenheid van individuele waterschappen. De Stichting Toegepast Onderzoek Water (STOWA) speelt op het gebied van kennis en ontwikkeling een zeer belangrijke rol. STOWA heeft de ambitie om bij alle programma's en projecten te bezien of er een internationale componenten te benoemen is en of grensoverschrijdende samenwerking meerwaarde heeft. Bovendien heeft STOWA zich ook ten doel gesteld om in hun projecten kennis te generen die direct of indirect bijdraagt aan het behalen van de Millennium Doelstellingen van de Verenigde Naties.

De waterschappen hebben een belangrijke rol om nieuwe ontwikkelingen voor verbetering van de uitoefening van hun taken te stimuleren, kansen voor ontwikkeling te identificeren en waar mogelijk te fungeren als plaats waar innovaties kunnen worden beproefd. Daarnaast kunnen waterschappen veel leren van ontwikkelingen en toepassingen in het water-

beheer in situaties buiten Nederland. De samenwerking in bijvoorbeeld INTERREG² projecten maakt het mogelijk om samen met Europese partnerlanden van elkaar te leren en elkaar een spiegel voor te houden.

Visie: De Unie van Waterschappen faciliteert actief in internationale ontwikkelingen op het gebied van kennis, technologie en innovatie. Ook STOWA vervult hierin een belangrijke rol. De waterschappen zijn betrokken bij de ontwikkeling van kennis en innovatie om de kerntaken beter uit te voeren en staan open voor toepassingen uit de internationale context. Hiermee dragen de waterschappen bij aan de versterking van de Nederlandse positie in de wereld op het gebied van kennis en ontwikkeling in de watersector.

Financiële stromen

Voor de uitvoering van de taken van de waterschappen zijn substantiële financiële middelen noodzakelijk. Naast de financiële middelen die de waterschappen uit belastingen en heffingen tot hun beschikking hebben, kan aanvullende financiering een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van taken en verantwoordelijkheden. Subsidies vanuit de Europese Unie zijn daarvoor een belangrijke bron.

De Unie van Waterschappen en Bureau Brussel hebben als taak de belangen van de waterschappen te behartigen. Dit houdt in dat er pro-actief wordt ingezet op het beïnvloeden van de voorwaarden van de subsidieprogramma's zodat aanvragen van waterschappen binnen de prioriteiten van deze programma's (kunnen) vallen. Ook wordt in een vroeg stadium 'meegestuurd' op (de inhoud van) subsidieprogramma's waarmee de waterschappen hun taken effectiever kunnen vervullen. Daarnaast hebben Bureau Brussel en de Unie van Waterschappen een rol in het, in algemene zin, informeren van de waterschappen over deze subsidieprogramma's.

De waterschappen hebben de verantwoordelijkheid om zich te informeren over de mogelijkheden van subsidieprogramma's en het indienen en begeleiden van concrete aanvragen. Via het netwerk van subsidiecoördinatoren wordt een aanvullende inspanning gedaan om ontwikkelingen op het gebied van subsidies te delen en activiteiten te ondersteunen.

Visie: Er wordt een actieve belangenbehartiging gevoerd op de doelstellingen van Europese subsidieprogramma's, zodat subsidieaanvragen van waterschappen een goede kans maken gehonoreerd te worden. Waterschappen weten de weg te vinden naar Europese subsidieprogramma's en zijn in staat succesvolle aanvragen in te dienen.

2 Het INTERREG programma is een initiatief van de Europese Unie dat subsidies verleent aan creatieve, vernieuwende projecten op het gebied van Europese samenwerking aan duurzame ruimtelijke en regionale ontwikkeling.

2.2 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Veel waterschappen zijn al jarenlang actief in één of meerdere internationale samenwerkingsprojecten in Oost-Europa of in ontwikkelingslanden. De doelstellingen van de projecten lopen zeer uiteen. De gemeenschappelijke factor is dat waterschappen via deze projecten een betrokkenheid tot uiting brengen om de bij ons aanwezige kennis en ervaring zodanig in te zetten dat daar waar de uitdagingen of problemen met water groot zijn, (een bijdrage tot) oplossingen worden geboden. Deze ambitie en inzet van waterschappen is waardevol omdat het belangrijke resultaten oplevert voor de internationale partners op het gebied van waterbeheer en tevens de waterschappen in staat stelt om nieuwe kennis op te doen. Dit laatste bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie en duurzame sanitatie. Primitieve (minder ontwikkelde) fysieke condities blijken voor westerse deskundigen vaak tot verrassende nieuwe inzichten en oplossingen te leiden.

Visie: De waterschappen blijven gecommitteerd om een bijdrage te leveren aan mondiale maatschappelijke watervraagstukken, op basis van de expertise voortvloeiend uit de kerntaken van waterschappen. De waterschappen zetten hun betrokkenheid bij internationale samenwerking voort. Zij zetten zich in om gezamenlijk, en in samenwerking met andere actoren, de impact van de inzet te vergroten.

Uitgangspunten

Om succesvol en effectief te opereren in internationale samenwerking verdient het aanbeveling om een aantal uitgangspunten in acht te nemen:

- Het waterschap is een autonome organisatie die zelf een keuze maakt om (met menskracht en (beperkte) financiële middelen) actief te zijn op het gebied van internationale samenwerking³.
- Samenwerking dient aan te sluiten bij de kennis en expertise voortvloeiend uit de kerntaken van waterschappen. De belangrijkste gebieden van expertise relevant voor internationale samenwerking zijn:
 - watergovernance;
 - waterbeheer (kwantiteit en kwaliteit);
 - sanitatie (in het kader van MDG 7);
 - kennis en ervaring van een deltagebied
 - multi-stakeholder benaderingen.
- Internationale samenwerking dient vraaggestuurd te zijn. Het vereist een uitvoerige analyse om helder te krijgen wat de exacte vraag is en of de beschikbare kennis en expertise aansluit bij deze vraag.
- Samenwerking met andere actoren. Nauwe samenwerking met de waterleidingbedrijven en gemeenten ligt in het kader van de ketenbenadering voor de hand. Ook zal nauwer worden samengewerkt met de kennis- en onderwijsinstellingen (waaronder UNESCO-IHE), non-gouvernementele organisaties (NGO's), microfinancieringsinstellingen, Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking (ondermeer Schokland Akkoord) en V&W (ondermeer NWP).

Aansluiting bij bestaande initiatieven waar mogelijk en samenwerking met andere Nederlandse (of buitenlandse) partijen levert bredere en geïntegreerde projecten en partnerschappen op die tot betere en duurzame resultaten kunnen leiden. Waterschappen zijn geen ontwikkelings-samenwerkingsorganisaties. Om effectief te opereren en doelen te realiseren, is het aan te raden om samenwerking te zoeken met organisaties die professionele ervaring hebben op dit gebied.

Beleidsinstrumenten

De waterschappen kunnen, naast de capaciteit en kennis binnen de eigen organisatie, gebruik maken van een aantal beleidsinstrumenten die de internationale activiteiten kunnen ondersteunen:

- Bureau Unie van Waterschappen - Het bureau van de Unie van Waterschappen, met het Programma Internationaal in het bijzonder, heeft een faciliterende functie voor waterschappen met internationale ambities. De Unie van Waterschappen treedt op namens de waterschappen in contacten met de Nederlandse overheid, Europese instellingen en andere (koepel)organisaties die actief zijn in het veld van internationale samenwerking of financiering daarvan. De Unie van Waterschappen kan daarmee mogelijkheden verkennen voor samenwerking en samenwerking initiëren.
- Het NWB fonds - De Nederlandse Waterschapsbank heeft in nauwe samenspraak met de Unie van Waterschappen de Stichting NWB Fonds opgericht. Het doel van het fonds is (mede) financiering van projecten op het gebied van internationale samenwerking door de waterschappen. Financiering door het NWB fonds kan als hefboom gebruikt worden om andere externe financiering aan te trekken en daarmee een basis vormen voor internationale samenwerking. Een mooi voorbeeld hiervan is de financieringsconstructie van Aqua for All. Aqua for All heeft de mogelijkheid om de inzet van waterschappen (menskracht en/of middelen) te verdubbelen als het gaat om projecten op het gebied van MDG 7.
- Het Water Governance Centre - Watergovernance is een van de expertisevelden van de waterschappen, waar veel internationale belangstelling voor bestaat. Het in ontwikkeling zijnde WaterGovernanceCentre kan een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van kennis en mogelijke toepassing van deze kennis in een andere, buitenlandse context. Het Water GovernanceCentre kan daarmee een belangrijke ondersteunende rol vervullen in internationale samenwerking waarbij watergovernance een onderdeel vormt.

Categorieën van internationale samenwerking

Vanuit het perspectief van maatschappelijk verantwoord ondernemen valt de internationale samenwerking van waterschappen onder te verdelen in twee categorieën:

- a Internationale samenwerking door individuele waterschappen;
- b Sectorale inzet van de waterschappen in internationale samenwerking.
- c De beide categorieën en de visie op de verdere ontwikkeling van deze categorieën wordt hieronder verder toegelicht.

a Internationale samenwerking door individuele waterschappen

Waterschappen worden steeds actiever op het gebied van internationale samenwerking. Dit leidt tot goede resultaten en wordt overwegend goed beoordeeld door alle betrokken partijen. Naast de waardevolle resultaten voor de partners in de landen waar de samenwerking zich op richt, bieden deze projecten aanvullende voordelen. Door de samenwerking zijn waterschappen zelf ook in staat om kennis op te doen op het gebied van waterbeheer en te leren van complexe opgaven die nuttig en toepasbaar zijn in het eigen beheersgebied. Het verbeteren van het waterbeheer in minder ontwikkelde situaties geeft het eigen personeel ontwikkelperspectief en levert verrassende inzichten en oplossingen en nieuwe competenties op. Daarnaast kunnen waterschappen zich door internationale activiteiten profileren als internationaal georiënteerde organisaties die zich bewust zijn van de uitdagingen en mogelijkheden in de wereld om zich heen. Een internationaal georiënteerde organisatie is tevens een interessante partner voor in Nederland gevestigde internationaal werkende kennis- en onderwijsinstututen, zoals Deltares, Wetsus, Alterra en UNESCO-IHE. Tenslotte hebben veel van de huidige internationale projecten sterke banden gecreëerd tussen het waterschap en de (regionale) partnerorganisatie(s). De daaruit voortgekomen relaties en bereikte resultaten zijn belangrijk en voortzetting van de activiteiten draagt bij aan de versterking daarvan. Daarbij mag opgemerkt worden dat ook eindmomenten van samenwerking in ogenschouw moeten worden genomen als daar aanleiding toe is.

De internationale activiteiten van de individuele waterschappen leveren mooie resultaten op en zijn gebaseerd op verschillende motieven. De getoonde betrokkenheid van waterschappen bij het werken aan oplossingen voor maatschappelijke problemen op het gebied van water op mondiaal niveau, zoals de MDG's (sanitatie in het bijzonder), is prijzenswaardig. Het is van belang dat waterschappen blijven voldoen aan gemaakte afspraken en eerder gewekte verwachtingen. De waterschappen die internationale activiteiten willen ontplooiën of deze verder willen uitbreiden, moeten daarin gesteund worden. De bovengenoemde beleidsinstrumenten kunnen daar een ondersteunende rol in vervullen.

Visie: Waar waterschappen de interesse, betrokkenheid en wil tonen om de bestaande vormen van internationale samenwerking voort te zetten en dit past binnen de doelstellingen van de organisatie dient dit gestimuleerd te worden. Hierbij dienen de eerder geschetste uitgangspunten in ogenschouw te worden genomen en kan gebruik worden gemaakt van de beschikbare beleidsinstrumenten.

b Sectorale inzet van de waterschappen in internationale samenwerking

De waterschappen beschikken over een grote expertise op het gebied van watergovernance, waterbeheer en afvalwaterzuivering. Tor die expertise behoort ook het vermogen buiten de watersector te kijken. In het buitenland bestaat grote belangstelling en vraag naar deze expertise. Op veel plaatsen in de wereld kan die expertise ingezet worden om watergerelateerde problemen op te lossen, of daar een significante bijdrage aan te leveren. Waterschappen doen dit al via de vele projecten die individuele waterschappen hebben opgezet. De waterschappen hebben echter de

capaciteit en de potentie om hun bijdrage aan de mondiale waterproblematiek op een hoger niveau te tillen en efficiënter en effectiever aan de doelstellingen te werken zodat een grotere impact gerealiseerd kan worden. De basis om dit te realiseren ligt in samenwerking. In de eerste plaats samenwerking binnen de waterschappen, als sector. In de tweede plaats samenwerking met andere actoren binnen de watersector zoals waterleidingbedrijven, gemeenten, NGO's, kennisinstellingen etc. En ten slotte door actief aansluiting te zoeken bij andere, bestaande initiatieven en mogelijkheden.

De samenwerking van waterschappen als sector maar zeker ook de samenwerking binnen de Nederlandse watersector als geheel vloeit direct voort uit de ondertekening van 'Het Akkoord van Schokland' in 2007. Dit akkoord is door de Unie van Waterschappen namens de waterschappen getekend en met dit akkoord heeft de Nederlandse watersector zich verbonden om, door bundeling van krachten een substantiële bijdrage te leveren aan MDG 7 (halvering van het percentage van de wereldbevolking zonder toegang tot veilig drinkwater en duurzame sanitaire voorzieningen).

Visie: De waterschappen participeren gezamenlijk in een (of meerdere) partnerschappen op het gebied van internationale samenwerking en doen dit door aansluiting te zoeken bij andere initiatieven, waarbij de waterschappen een bijdrage leveren op het gebied van hun expertise. Daarmee wordt een verhoging van de impact van de inzet van waterschappen in de internationale samenwerking gerealiseerd en voldaan aan de getoonde ambitie van de sector door ondertekening van het Akkoord van Schokland.

Het uitgangspunt van een gezamenlijke, sectorale aanpak moet zijn dat hierdoor meer resultaten kunnen worden bereikt op het gebied van de mondiale waterproblematiek dan door de som van allerlei individuele projecten.

Door de waterschappen, in aanvulling op de individuele initiatieven, gezamenlijk in te zetten op projecten, ontstaat de mogelijkheid om te participeren in projecten van een andere omvang die een grotere impact kunnen hebben. Gezamenlijk hebben de waterschappen de mogelijkheid om een projectteam op te zetten waarin verschillende competenties en expertises in worden ondergebracht die gevraagd worden vanuit het perspectief van een project. In een gezamenlijk, sectoraal, initiatief is het van groot belang dat er een goede coördinatie wordt opgezet. Daarbij is het mogelijk het (interne) projectmanagement in het projectteam onder

te brengen, waarbij een van de waterschappen deze specifieke kennis levert, of er kan hier een rol liggen voor het Programma Internationaal van de Unie van Waterschappen.

Door een sectorale aanpak van de waterschappen in internationale samenwerking worden de waterschappen tevens een interessante partij voor andere actoren. Door bundeling van de krachten en de grotere capaciteit, en door samenwerking met andere partijen uit de watersector, kan beter worden aangesloten bij andere initiatieven die zich richten op grotere doelstellingen. Om een grotere bijdrage te leveren aan oplossing voor mondiale waterproblemen, door middel van een sectoraal waterschapsinitiatief, is het van belang het uitgangsperspectief te verleggen. De mogelijkheden die een sectorale aanpak bieden, op gebied van grootte en diversiteit van de expertises, geven de kans om als uitvoerder aan te sluiten bij initiatieven in een breder kader van ontwikkelingssamenwerking, waarbij de eigen inbreng zich richt op de watercomponent. Hierdoor kunnen wij ons voornamelijk gaan bezighouden met zaken waar wij goed in zijn en verstand van hebben. Tevens maakt een sectoraal initiatief het makkelijker om toegang te krijgen tot externe financieringsbronnen.

Voor aansluiting bij andere initiatieven middels een sectorale aanpak bestaan verscheidene mogelijkheden (niet limitatief):

- De Nederlandse overheid is actief op het gebied van internationale samenwerking, waarbij 'water' een van de prioriteiten is. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking heeft een aantal focuslanden gedefinieerd, waarop de ontwikkelingssamenwerking zich richt. Mede op basis van het versterken van de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse watersector is er in deze samenwerking veel aandacht voor waterproblematiek. Een sectorale waterschapsaanpak maakt dat wij, zeker als wij de samenwerking zoeken met andere partners uit de watersector, een interessante partner hierin kunnen zijn.
- De Nederlandse overheid is daarnaast via het Ministerie van Verkeer en Waterstaat actief op gebied van internationale samenwerking in een aantal delta's in de wereld. In de internationale paragraaf van het Nationaal Waterplan worden vijf prioritaire delta's benoemd (Indonesië, Vietnam, Bangladesh, Mozambique en Egypte). Het kabinet heeft de wens nog intensiever dan voorheen de Nederlandse (water) partners te betrekken bij het mondiale waterbeleid. De expertise, kennis en inzet van de waterschappen is hierbij goed toepasbaar en zeer gewenst. Het sluit goed aan bij de eerder benoemde uitgangspunten van internationaal samenwerken van de waterschappen.
- Ook op Europees niveau dienen zich concrete mogelijkheden aan voor een gezamenlijke inzet van de waterschappen. Gezien het publieke karakter van de waterschappen liggen er kansen om gebruik te maken van initiatieven en budgetten van de Europese Commissie (EU water facility) en de Europese Investeringsbank.

Alhoewel een sectorale aanpak een grote potentie heeft door de samenwerking van de waterschappen is het tegelijkertijd van belang ook de beperkingen te realiseren. We zullen, om effectief te blijven en de verhoogde impact te realiseren, een duidelijke keuze moeten maken voor de beoogde internationale samenwerking en ons moeten beperken in de projecten die we willen en kunnen aangaan. Dit visiedocument geeft ons handvatten om een bewuste keuze hierin te maken. Door middel van een vertaling van de visie naar een jaarlijks activiteitenplan zal concreet invulling moeten worden gegeven aan deze keuzes.

Daarnaast is het van belang dat een sectoraal initiatief maximaal gebruik maakt van de beleidsinstrumenten die ter beschikking staan ter ondersteuning van de internationale activiteiten. Het bureau van de Unie van Waterschappen, met het Programma Internationaal in het bijzonder, kan een coördinerende functie op zich nemen, ter ondersteuning van projectmanagement en het faciliteren van het aangaan van samenwerking met andere partners in de internationale samenwerking. Het NWB fonds kan een rol spelen door het bieden van co-financiering die mogelijk nodig is om deel te nemen aan projecten of om aanspraak te kunnen maken op beschikbare financiële middelen. Daarnaast zou het mogelijk financiële ondersteuning kunnen bieden op het gebied van vergoedingen aan waterschappen ter compensatie van de inzet van waterschappers in een sectoraal initiatief. Het WaterGovernanceCentre ten slotte kan de kennis en expertise ontwikkelen en ondersteuning bieden op elementen in de internationale samenwerking op het gebied van watergovernance.

Ter afsluiting

Deze nieuwe visie op het internationale beleid van de waterschappen richt zich zoals gezegd op hoe waterschappen zich positioneren in voor hen relevante raakvlakken in de internationale context. De drie pijlers als losstaande onderdelen zijn verlaten en hebben plaats gemaakt voor een integrale visie het internationale werk van de waterschappen.

De waterschappen hebben de capaciteit en de potentie om hun bijdrage aan de mondiale waterproblematiek op een hoger niveau te tillen. Er kan efficiënter en effectiever worden gewerkt aan onze doelstellingen zodat een grotere impact gerealiseerd kan worden. De sleutel tot succes lijkt te liggen in samenwerken: samenwerken als sector maar ook zeker samenwerken met andere partners in de watersector en ook daarbuiten. Deze visie geeft invulling aan het bovenstaande en verwoordt de internationale ambitie van de waterschappen en de Unie van Waterschappen. Met deze visie wordt richting gegeven aan hoe de waterschappen zich positioneren in de internationale context en wordt het kader geschetst waarbinnen de internationale samenwerking zich verder kan ontwikkelen.

